

17834

Modern Könnyvlár 486-9

33

OSZK

OSZK

KÁLNOKI IZIDOR
(VULPES)

UJSÁGIRÓ-
ISKOLA

ÁRA **80** FILL.

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI
RÉSZVÉNYTÁRSULAT KIADÁSA BUDAPESTEN

A Modern Könyvtár eddig megjelent számai:

(szakok szerint csoportosítva).

1. Költői művek:

Alba Nevis új versei: Egy szerelemes lány könyvéből. (94. szám.)	—40
Bacsányi János: Költeményei. (285—286.) Sajtó alá rendezte Váry Rezső	—40
Berde Mária: Versek. (187—188.)	—40
Carducci Giosué: Költeményei. (14.)	—40
Füst Milán: Változtatnod nem lehet. (A költő arcképével.) (336—339.)	—80
Gellért Oszkár: Gyűjtemény verseiből. (107.)	—40
Heine Henrik: Atta Troll. Nyáréji álom. (158—159.)	—60
Kaffka Margit: Utólszor a lyrán. Versek. (246—247.)	—40
Kemény Simon: Balkon. (A költő arcképével; Vadász M. rajza.) (391—392.)	—40
Kosztolányi Dezső: A szegény kis gyermek panasza. (3.)	—40
— Őszi koncert. Kártya. (54.)	—40
Lenkei Henrik: Evgyűrűk. (381—383.)	—60
Petérd Andor: A sátor alatt. (10.)	—40
— A pacsirta éneke. (150.)	—40
Rabindranath Tagore költői műveiből. (A költő arcképével.) (360—362.)	—60
Reichard Piroksa: Az életen kívül. (127.)	—40
Somlyó Zoltán: Az átkozott költő. (Megbeszélések az istennel.) (65.)	—40
— Sötét baldachin. Versek. (302—304.)	—60
Szilágyi Géza: Versek. (175—177.)	—60

2. Elbeszélő, elmékedő és humoros művek:

De Amicis: Lelkierő. (245.)	—20
Audoux Marguerite: Marie Claire. (58—59.)	—60
Balázs Béla: Történet a Logody-utcáról, a tavaszról, a halálról. (221.)	—20
— Dialogus a dialogusról. (300—301.)	—40
Balzac de Honoré: Alarcos szerelem. (91—92.)	—60
— Chabert ezredes. (227—229.)	—60
Bán Ferenc: A tizankettedik. (169.)	—40
Bang Herman: Élet és halál. (116—117.)	—60
Biro Lajos: A császár és más férfiak. (70.)	—40
— Szolgák országa. (75—76.)	—60
— A jövő országutján. (183.)	—20
Braun Laurids: Van Zanten boldog évei. Szerelmi regény Pelli szigetéről. (272—276.)	1—
Brody Miksa: Klothó. (292—295.)	—80
Brody Sándor: A felboncolt sziv. (393.)	—20

Cholnoky Viktor: Beszélgetések. (19—20.)	—60
Courteline George: Boubouroche és négy kis bolondság. (121.)	—40
Csáth Géza: Schmith rézeskalapos. (132—133.)	—60
Csehov Antal: Dráma a vadászaton. (374—378.)	1—
Csécsey Imre: Az élet felé. (126.)	—40
Conan Doyle: Veszedelem (447—448.)	—40
Davis Richard Harding: A vörös kereszt leány. (444—46.)	—60
Dostojevskij M. Todor: A nagybácsi álma. (41—44.)	1—
Ego: Kleinman Márta. (22.)	—40
Fehér Sándor: A mester. (197.)	—20
Földi Mihály: Péterke, Szeppi, meg a többiek. (233—236.)	—80
France Anatole: Epikuros kertje. (89—90.)	—60
Gajary István: Az utolsó Drághfy. (394—395.)	—40
Gauguin: Noa-Noa. (119—120.)	—60
Hamsun Knut: Pán. (170—173.)	1—
— New-Foundland sátonyain. (259.)	—20
Heine Henrik: Firenzei éjszakák. (434—436.)	—60
Jensen Hermann: A osztatár árnyai. (1. a regény.) (428—431.)	—80
Kaffka Margit: Csonka regény és novellák. (49.)	—40
Kálnoki Izidor: Négylábuk és több- lábuk. (204—205.)	—40
— Füst és hamu. (308—310.)	—60
— Háborus tréfák. (437—438.)	—40
— Ujságíró-iskola. (486—489.)	—80
Kanizsai Ferenc: Büntársak. (118.)	—40
Karinthy Frigyes: Így irtok til (Irodalmi karrikaturák.) Major Henrik és Dezső Alajos rajzaival. (108—112.)	1.20
— Ballada a néma férfiakról. (182.)	—20
— Budaepsti Emlék. (Szatírák és humorcskek.) (260—265.)	1.20
— Találkozás egy fiatalemberrel. (314—315.)	—40
— Grimasz. (Szatírák és humorcskek.) (374—378.)	1—
— Beazéljünk másról. (449—453.)	1—
— A repülő ember. (460—461.)	—40
Keller Gottfried: Ruha teszi az embert. (389—390.)	—40
— Hét legenda. (417—420.)	—80
Kóbor Tamás: Egyveleg. (50.)	—40
Kosztolányi Dezső: Bolondok. (95—97.)	—80
— Beteg lelkek. (215—216.)	—40
Krúdy Gyula: De Ronch kapitány csodálatos kalandjai. (225—226.)	—40
— Csuri és társai. (346—347.)	—40
— Első szerelem. (426—427.)	—40
Kuprin Sándor: Oleszja. (356—359.)	—80

KÁLNOKI IZIDOR

(VULPES)

UJSÁGIROÓ-ISKOLA

AZ ATHENAEUM R.-T. KIADASA

~~Hung. c
348 x e~~

OSZK

R
2

M. N. MUZEUM
KÖNYV-
TÁRA

17.834/486-489

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Az újraelőadásokhoz.
10² 42

R
1965

Minden jog a szerzőé, a fordítás joga is

UJSÁGIRÓ-ISKOLA

Szabad előadások kezdők és haladók számára
(Példákkal, gyakorlatokkal és elméleti részszel)

Előadó tanár: Vulpes

Első óra,

amelyben arról lesz szó, kik vétetnek fel az ujságíró-iskolába, s miért alapítódott ez az intézet.

Régi hitük az embereknek, hogy az ujságírói pálya nem valami intelligens foglalkozás. Már a nagy Bismarck megmondotta, hogy csakis olyanokból lesz ujságíró, akik elhibázták életüket. A jelen politikai élet kisebb Bismarkjai is ezen a véleményen vannak, s még maga Simkó József is füttyül az egész sajtóra. A politikai beszédeiket a hon atyái ugyan a lapokból ollózzák ki, de azokat az embereket, akiktől ötleteiket elcsenik, a legmélyebb megvetéssel sujtják.

De nemcsak a politikai életben találkozik az ujságírás teljes lenézéssel, hanem a közélet minden terén. Aminek az igazolására csak két esetet hozunk fel.

A minap egyszer, amikor a redakcióba bejövök, az íróasztalom el volt foglalva. Egyik új szerkesztőségi szolga ült ott és szorgalmasan írt.

— No, mi lesz, András? Nem eresztene a helyemre?

— Mingyárt, tekintetes ur. Egy félóra mulva készen leszek.

— Hát mit ír maga, András?

— Czikket. Olyan bolondériás móka-cikket, mint a tekintetes ur szokott.

— És tud maga olyat?

— Hogyne tudnék. Az a legkönnyebb.

— Aztán meg fog a maga cikke jelenni?

— Még nem. Mert most még csak szolgálgyok. De talán esztendőre felszabadulok, s akkor én is író ur leszek.

A második eset egy levél, amelyet a napokban kaptam, s amely így szól:

Tisztelt Vulpes ur!

Holnap elküldöm magához a fiamat. Nem tudok mit csinálni a kölyökkel. Nem akar tanulni, az oskolában megbukott és kicsapták. Inasnak adtam egy bádogoshoz, ott se volt maradása.. A suszterségre kedve nincsen, a szabósághoz tehetsége hiányzik. Gondolom, ujságírónak csak beválik, ha az ur is pártját fogja. Azt mondja, hogy erre kedve is volna.

Kezeit csókolja

Klavik Anna
mosóné.

Ez a két példa is világosan igazolja, hogy az emberek tévedésben vannak az ujságírói hivatást illetőleg. Az ujságírás sokkal komolyabb és nehezebb mesterség, mint általában hiszik. Nem olyan nehéz ugyan, hogy Klavik Anna bugris fia, vagy az András szolgál meg ne tanulhassa, de nem is olyan könnyű, hogy akár-melyik képviselő kurzus hallgatása nélkül szonika gyakorolhassa.

Ezért mutatkozott szükségesnek jelen ujságíró-iskola megnyitása.

Hogy kik lehetnek az ujságíró-iskola tanítványai,

azzal már rövidebben végezhetek. Egy szóval adom meg a választ: mindenki. Olyan ideális valami ez, mint a tökéletes általános választói jog: még irni-olvasni se kell tudni hozzá. A nagykorúság pláne fölösleges, a nembeli különbség pedig abszolúte nem jó tekintetbe.

Két nagy előnye van az általam alapított ujságíróiskolának minden más iskola fölött. Először is nem kell semmiféle tandíjat fizetni, másodsor nem kell semmiféle vizsgát letenni. A legtöbb iskolának, de legfőképpen a magánkurzusoknak az a nagy hibájuk, hogy a tandíj kedvéért csinálódnak. Nem az a fő, hogy a diák valamire vigye, hanem hogy a tanár vigye valamire. A tanárnak az iskolában az az érdeke, hogy minél kevesebbet tanuljon a diák, mert minél kevesebbet tud, annál többet fizet.

Világos, hogy ilyen ellentétes érdekek mellett tanár és tanuló mindig különböző utakon fognak haladni. Nálam ez ki van zárva. Nekem az az érdekem, hogy minél több kitűnő ujságírót neveljek. Mert minél többen irnak, annál kevesebb jut reám. És aki jól tud ujságot irni, az jól tud ujságot olvasni. A legjobb ujságolvasók mindig az ujságírók.

És vizsga sincsen nálam. Aki végighallgatja az én kurzusomat, mint kész ujságíró akár azonnal meg is kezdheti a működését. Mindennap megírhat egy-két vezércikket, tárcát, humort, újdonságot, rovást; amit csak akar. Reggeltől estig akár egyebet se csináljon, csak írjon.

Titokban elárulom még szíves hallgatóimnak, hogy egy nagy, emberséges célt is követek ujságíróiskolám megalapításával. Ki akarom irtani a mai társadalom egy veszedelmes fekélyét: az ugynevezett álhirlapírókat. Önök nagyon jól tudják, hogy milyen nagy mértékben el van terjedve édes hazánkban az álhirlapírói intézmény. Jó-

formán csak kétféle ember van mifelénk: álhirlapíró és igazi hirlapíró.

Hogy ez a kóros állapot megszűnjék, rövidesen igazi hirlapíróvá nevelem az egész emberiséget. És akkor magától megszűnik az álhirlapírás veszedelmes kórsága.

Fel tehát a kurzusra! Beiratási díj nincs, felvételi vizsga nincs, tandíj nincs. A siker biztos.

Második óra,

amelyben arról lesz szó, hogyan kell az ujságírói pályát megkezdeni.

Hogyan kell az ujságírói pályát megkezdeni? Az ujságírói pályát néhány lap tiszta papirossal kell megkezdeni. A tiszta papiros arra való, hogy teleírassék. Ezáltal keletkezik a cikk.

Legcélszerűbb a papirosnak csak az egyik oldalára írni. Ezt ezerszer olvastuk már a lapokban. A szerkesztői üzenetekben mindennap benne van a bölcs tanács, de hogy miért írjunk csak a papir egyik felére, az megmarad szerkesztőségi titoknak. Nos, én elárulom. Azért célszerű a papirosnak csupán az egyik oldalára írni, mert akkor legalább a másik oldal még mindig tiszta marad és hasznavehető.

Némely esetben azonban célszerűnek mutatkozik a papirosnak mind a két felére írni. Politikai cikkeknél. Ott írunk, írunk, írunk villogó dicséreteket ragyogó talen-

tumokról. Például arról, hogy Barabás Béla nagy férfiu. Lángelme, amely világosságot terjeszt. Tűzkatlan, amely hevit. Önzetlenség, amely fényes mintakép gyanánt lebeg a tömegek fölött.

És amikor, hála istennek, vége van a cikknek, akkor óvatosságból megírjuk a papiros másik felére az ellenkezőjét. Hogy Barabás Béla a közélet varangyos békája. Ő maga fujja magát, mások is bele fujnak. Egy mozdony. Amelyben nincs gőz. Se gáz. Amely csak megakaszt, de nem visz előre. Amelyet fűteni lehet csak, de nem haladni vele.

A cikket aztán odaadjuk egy lapnak. És a szerkesztő olvassa. Vagy előlről, vagy hátulról kezdi. De az egyik oldalára okvetlenül azt mondja, hogy nagyszerű. És lenyomatja.

A papiros után most már térjünk át az írásbeli dolgozat külső alakjára. Hogyan kell írni, hogyan kell a betűket vetni.

Az ember hajlandó volna azt mondani, amit az iskolában tanult: hogy szépen, rendesen, tisztán, olvashatóan kell írni. Lehetőleg kaligrafálni kell a betűket.

Ördögöt. A szépen írott cikkeket el se olvassa a szerkesztő. Azt mondja rá:

— Ej, hisz ezt boltoslegény írta. Aki ilyen szépen tud írni, az nem tudhat jól írni.

Igaz is. Akinek jó írása van, az nem is ér rá a dolgok belsejével foglalkozni. Szép írással az ember legyen litografus és ne ujságíró.

Az ujságírónak az írása legyen rendetlen és olvashatatlan. Olyat mutasson, mintha lázasan, az események hatása alatt írta volna; mintha a gondolatok kergették volna a tollát.

Az ilyen rossz írás bizonyos fensőbbiséget is jelent.

Abból valami nagy öntudat ragyog ki. Aki nézi az írást, feltétlenül azt gondolja:

— Hohó, ebben lehet valami. Aki ilyen rondán mer írni, az bizonyosan érzi a maga nagy értékét.

Az író pedig egyszerűen gondolja magában, hogy:

— Ha én megtanultam írni, tanuljon meg más olvasni.

De ha aztán nem tudják elolvasni a cikkünket? Mi lesz akkor?

Cikk lesz belőle akkor is. Nagyon egyszerű a dolog. A szerkesztő elkezd olvasni.

— Ejnye, ejnye, de rossz írás. Sehogy se tudom elolvasni.

Eleinte próbálja olvashatóvá tenni. Az ákom-bákomok helyébe tesz olvasható szavakat. Aztán meg-unja:

— A cikk egészen jónak látszik. De nem vesződhetek vele örökig, amíg kiböngészem a szavakat. Majd elolvasom szedésben.

És kiadja a nyomdába. A szedő se tudja jól olvasni. Ő is gondol az ákom-bákomok helyébe értelmes szavakat. És azokat szedi ki. És a korrektor még kijavítja. A revizor még a megmaradt hibákat is elsimítja. A segédszerkesztő esetleg még némi ötletet is javít bele; valami zománcot ad a dolognak.

— Persze, nem tudták elolvasni a kéziratot. Pedig egész világosan benne volt ez a gondolat.

Mire újra a szerkesztő elé kerül a kész cikk, már egészen makulátlan, formás, ötletes, elmés, korrekt. És teljesen fedi a lap irányát és szellemét. Ejnye no, ki hitte volna, hogy egy új ember ilyen pompásan tudjon írni. Ettől máskor is kérünk cikkeket.

És másnap megjelenik a cikk. És a cikk nagyon

jó. És a szerző nagyon boldog. De azért panaszkodik az ismerőseinek, amikor gratulálják:

— Jó, jó, csak egy-két ostoba sajtóhiba került beléje. Ezek a szedők, ezek a korrektorok tönkreteszik az embernek a finomabb, szubtilisebb gondolatait.

Harmadik óra,

amelyben arról lesz szó, hogyan lehet az újságírói pályán sokra vinni.

Igazán nem szeretném, ha az újságíró-iskola tisztelt hallgatói azzal a naiv hittel néznék a hirdapírói pályát, hogy azon az irás a fődolog. Aki így gondolkodik, az legyen mészáros, de ne újságíró.

Hiszen írni is kell egyiknek-másiknak hébe-hóba. Hogyne, különben nem volna újság. De ha valamennyi újságíró nekiülne s mind írna, egyre-másra írna, ki győzné akkor elolvasni az újságokat? Hiszen a fiúk, ha úgy nekieresztenék a pennájukat, teleírnák az egész világot.

Olyanformán van ez az irással is, mint a beszéddel. Nem azok a legjobb szónokok, akiknek folyton jár a szájuk. És nem is mindig a legjobb szónokokból lesznek a miniszterek. A miniszternek sokszor inkább hallgatni kell tudni, mint beszélni. A szerkesztőnél is nagyobb érték, ha jól olvas, mintha jól ír.

Néha megesik, elvétve, nagyritkán, hogy az újságírásban a jó író is viszi valamire. De az legény is le-

gyen a talpán. A legtöbb esetben egészen más tulajdonságok viszik előre az ujságírókat. Leginkább a szerepelni-tudás.

Elmondom, hogy kell élnie az ujságírónak, hogy híres ember legyen belőle, még mielőtt az első valamirevaló cikkét megírta volna.

Tehát az író ujságíró későn fekszik le, a szereplő ujságíró ellenben korán kel fel. És siet elolvasni a lapokat. És kikeresi, hogy mi van bennük szenzáció, vagy pikantéria, vagy valami kitűnő cikk.

Amikor az ember kiszemelte a jó mondásokat, a finom ötleteket, a ragyogó cikkeket, akkor sorra veszi a kávéházban az ismerősöket:

— Olvasta?

— Mit?

— Ezt, meg ezt!

— Ah, igen. Pompás cikk. Igazán nagyszerű. Ön írta?

Az ember ilyenkor rejtélyesen mosolyog.

— Szerkesztőségi titok.

Minél több embert fogok meg illetéknéppen, annál több reklámcsinálót szereztem magamnak. Mert utóbb már ők kérdezik jobbra-balra:

— Olvastátok a barátunk cikkét? Igazán pompásat írt a fiu. Ebből még lesz valaki.

Dél előtt el kell menni a parlamentbe. Nem impreszióért (azt ott ugyan hiába kerestek), csak mutatkozni. A képviselőkkel fraternizálni kell, a minisztereknek nagyokat köszönni. Ő persze visszaköszön. Mert én tudhatom ugyan, hogy nem ismerem a kegyelmes urat, de ő nem tudja. A tizedik köszönés után már meg is szólít. Valami megbízást ad, hogy keresd meg X., vagy Y. képviselőt, vagy küldd hozzá a félhivatalost. A képviselő és a félhivatalos azt fogja gondolni, hogy na-

gyon jó viszonyban vagy a miniszterrel s mindjárt emelkedel a szemében. A miniszter pedig majd meg fogja alkalmilag kérdezni:

— Ki ez a derék fiatalember? Ujságíró? Ah, igen, tudom, nagyon jó tolla van. Tehetséges ember.

A folyosón járj-kelj a csoportok között. Bele is szólhatsz a beszélgetésekbe, hiszen országos dolgokról van szó, abba mindenki belebeszélhet. Ha valami viccet mondanak a kegyelmes urak, ne vess nagyokat. A legkisebb viccre kell a legnagyobbat kacagni. És azután kérdezd meg szerényen:

— Megengedi, kegyelmes uram, hogy megírtam ezt a mondást?

A kegyelmes ur int a kezével:

— Nem érdemes.

És te ne is írd meg. Tényleg nem érdemes. De azért vagy öt-hat lap megírja. Mert nálunk mindent megírnak, amit nem érdemes. És a kegyelmes ur neked lesz hálás.

Mindenhová járj el. Színházba, próbákra, hangversenyre, temetésekre. Ha valaki benne van az ujságban, annak gratulálj egy névjegyben. Ha házasságot köt, ha elválík a nejétől, ha udvari tanácsos lesz, ha beszédet mond, ha deputációt vezet, te mindig gratulálj. Akkor nemcsak azt fogja hinni, hogy te nagyon udvarias ember vagy, de arról is meg lesz győződve, hogy te irtad róla az összes lapokban a méltánylásokat. És barátjának fog tekinteni és ő is barátod lesz.

Négy-öt éven keresztül kell ezt folytatni nagyon szorgalmasan. Az ötödik évben te vagy egyik legjelesebb publicistánk. Ahol egy jó cikk lesz a lapokban, mindenki rád fog gondolni elsősorban. Mikszáth Kálmán összes névtelen cikkeit neked tulajdonítja a közvéle-

mény. A Petőfi-társaság beválaszt tagnak. Megnyered a publicista-díjat. Képviselő leszel és udvari tanácsos. Városi és országos dolgokban döntő szavad lesz. Vasuton ingyen utazol, a fürdőhelyeken nem fizetsz kúrtaksát. A kaszinóban te leszel a sajtó-bizottság elnöke. Hivatalokat kapsz és kitüntetések. A bankok bevesznek igazgatósági tagnak. Egy kis szerencsével még miniszter is lehetsz.

De aztán ne légy hálátlan, ó szorgalmas hallgatóm. Amikor már kegyelmes ur vagy, vagy más, igen nagy méltóság, akkor tósztajadat, vagy elmés csevegéseidet ilyenformán kell kezdened:

— Azok voltak a szép, a feledhetetlen idők, amikor fiatal ujságíró-koromban a szerkesztőségi asztal mellett ültem és...

Mindezt el lehet érni a hírlapírással, de csak egy feltétel alatt. Nem szabad irni.

Negyedik óra,

amelynek tárgya az ugynevezett
ujságírói egyéniség.

A jó ujságíró voltaképpen dupla ember. Az egyik fele ujságcsináló mesterember, a másik fele íróművész. Ezért aztán nagyon nehéz megmondani, hogy is állunk azzal a bizonyos egyéniséggel. Mert az írónál az egyéniség olyan szükséges kellék, mint az ebédhez a kenyér. Az ujságcsinálónál azonban kész veszedelem az erős egyéniség. Nem kevesebbet jelent, mint az események meghamisítását.

Képzeljétek csak el, hogy mi lenne az »Időjárás« című rovatból, ha valaki erős egyéniséggel szerkeszti. Akkor, ha ő fagyos természetű, augusztusban azt ujságná az emberiségnek, hogy dermesztő hideg van; decemberben pedig, ha egy kicsit bepálinkázott, az egész világnak meleg időt jelentene.

Az ujságiróból a szükséges nagy tárgyilagosság és igazságszeretet lefaragja az egyéniséget, hogy aztán duplán felrakja az íróra, mint ahogyan a clown erőművésznek maszkirozza magát. A tisztára írói munkának az egyéniség adja meg az igazi értéket; a tisztára zsurnalisztikai munkát az egyéniség megfosztja minden értékétől. Az írói munka akkor jó, ha úgy írom meg, ahogy senki más meg nem írná (azért nagy író Ády Endre), a hírlapírói munka akkor jó, ha úgy csinálom meg, ahogy mindenki megcsinálná.

Mégse lehet a hírlapiróból teljesen lefaragni az író, és nem lehet az író, hogy visszatartani attól, hogy hírlapokba írjon s oda belevigye a maga egyéniségét. Ezért vannak bizonyos rovatok minden lapban, ahol szabadjára eresztik az egyéniségeket és ezért vannak bizonyos egyéniségek, akik rányomják a maguk bélyegét a lapjukra.

Legjobban talán egy példával tudom megérttetni, hogy micsoda szerepe van az egyéniségnek az írásban.

Feladok egy leckét, amit Eötvös Károly szokott feladni a betűvető emberiségnek. Meg kell írni azt, hogy kétszer kettő az négy.

Bizony száz ember közül kilencven és egynéhány így írná:

$$2 \times 2 = 4.$$

De sokan másképp írják. És ezek az egyéniségek. Például:

Wekerle Sándor:

— Kétszer kettő az négy. Tehát ígérek ötöt és adok hármat.

Kossuth Ferenc:

— Azt hallom, hogy a pártban erősen sugdolóznak róla, hogy kétszer kettő négy legyen. Ha a többség így tartja és Sztterényi József is helybenhagyja, akkor én enuncióálni fogom, mint igazságot.

Darányi Ignác:

— Egyelőre nem nyilatkozhatom. Ez a kérdés még nem fordult elő a minisztertanácsban.

Justh Gyula:

— Csak azért is négy.

Eötvös Károly:

— Veszprémi ügyész koromban — ezt határozottan mondhatom — kétszer kettő négy volt. Most a fene tudja, hogy mennyi. A koalíció bizonyosan letagadott belőle egyet. Ha ugyan le nem tagadta mindet.

Lengyel Zoltán:

— Négyfelé vághatnak. Kerékbe törhetnek. Ekével szánhatnak keresztül a testemen. Elviselem. Eltűröm. Elszenvedem. A hazáért. De hirdetni fogom akkor is, ami szent meggyőződéselem, ami hitem, ami elvem, ami istenségem, hogy: kétszer kettő az négy.

Holló Lajos:

— Mennyi is volt a darabontok idején? Négy? Hát legyen most öt.

Apponyi Albert gróf:

— Ha Kossuth Ferenc nem ígért ötöt, ígérem én.

Andrássy Gyula gróf:

— Kétszer kettő az négy. Ha semmi más, ez bizonyítja a pluralitás helyességét.

Tóth János:

— Hát már mindent nekem kell megmondanom?

Még azt is, hogy kétszer kettő négy?

Batthyány Tivadar gróf:

— Csak tudnám egészen bizonyosan.

Günther Antal:

— Nem mondhatom meg. Státus-titok.

Szterényi József:

— Senki többet? Hát legyen négy.

*

Ilyenforma az egyéniség az írásban. Mert az csak a matematikában gilt, hogy kétszer kettő az négy. Ott ez egy szent igazság. De az életben és a hirlapírásban nem. Az életben kétszer kettő annyi, amennyit kapok érte. A hirlapírásban annyi, amennyit elhitetek az olvasóval. Néha három, sokszor öt, sőt elvéve négy is.

✂

Ötödik óra,

amelyben arról lesz szó, hogy miféle, emberileg jó tulajdonságokat és hajlamokat kell az újságíró lelkéből kiirtani.

Az emberileg jó tulajdonságok és a mesterségben hasznos és szükséges tulajdonságok nem azonosak. No, jó is volna, ha az orvosnak mindannyiszor sajnogna a szíve, valahányszor beteget lát; vagy ha az ügyvéd mindig kinyitná az erszényét, ahányszor szegény ember feje alól kihuzzák az utolsó vánkost. A

liberális pap fogalma éppen olyan abszurdum, mint az olyan sirásóé, aki rajongó hive a halotthamvasztásnak; vagy az olyan hóhéré, aki lelkes tagja a halálbüntetés eltörlését követelő ligának. A koldusember nem lehet az özvegyek és árvák gyámolítója, a kereskedelmi miniszter pedig nem járhat szekéren, hanem csak fejedelmi szalónkocsiban.

Lám, micsoda gyönyörű emberi tulajdonság a szerénység. Egyszerűen gyöngye az emberi sajátságoknak. Csakhogy politikusnak és ujságírónak nem való. Ugyancsak megjárna a mi derék honatyáink, ha a szerénységnek csak egy atomját vinnék magukkal a választók elé. Ha így mondanák el a programbeszédjüket:

— Én egy szimpla tökfilkó vagyok, tisztelt választóközönség. Nem tanultam semmit, nem is tudok semmit, csak nagy szájam van. Politikához annyit értek, mint a hajdu a harangöntéshez. Nemcsak hogy a külföldi törvényeket nem ismerem, de a magunkéit se tanultam soha. Bankért ordítok, de azt se tudom, hogy mi fán terem a bank. Valamint hogy kegyedek se tudják, tisztelt választóközönség. Soha életemben egy értelmes mondatot le nem irtam; egy hasznos cselekedetet nem műveltem; egy jóra való, közhasznú ideát nem produkáltam. Közönséges analfabéta vagyok, aki legfeljebb hirdetések gyűjtésére, vagy pántlika kimérésére volnék alkalmas. Ezek alapján tisztelettel kérem, hogy válaszszanak meg engem képviselőnek, mert a magam esze után bizony nem tudnék másképp tisztességesen megélni.

Ugy-e, egy se beszél így? Pedig kilenctized része — ha csak egy szikrányi szerénység van benne — még igyebben beszélhetne.

Az ujságíró is éhen hal, ha szerény. És nem-

csak hogy képviselő nem lesz belőle, hanem még újságíró se.

Az első sort már olyan ábrázattal kell írni, mint aminővel Sümegi Vilmos kijelenti, hogy »a haza minden előtt«. És szerénység nélkül bele kell fogni mindenbe; abba is, ami túlhaladja erőnket. És szerénység nélkül bele kell gázolni intézményekbe, tekintélyekbe, családokba.

Miniszterről van szó és te egy kis riporter vagy. Hát jelentsd ki a miniszterről:

— No, annak a vén zsványnek kitiprom alkalomadtán a beleit.

Professzorról van szó, vagy akadémikusról és te egy kis zuglapocska műitése vagy. Kiálts végig a kávéházon, csak úgy harsogjon:

— Az agg hülye is tud még köhögni? Majd adok én neki.

Félvállról beszélj mindenről és mindenkiről. Csak arról nyilatkozzál tisztelettel, hogy mit fogsz majd csinálni, hirdetni és alkotni.

A jószívűség, úgy-e, jeles, emberi sajátság? De újságírónak nem való. Ha újságíró vagy, ne érez se részvétet, se szánalmat, se irgalmat, se kegyelmet. Ne fájjon neked, ami a más baja; mert annyi sok a megírni való baj, nyomoruság, veszedelem, szerencsétlenség, kinszenvedés, hogy belepusztulsz, ha valamenynyivel vele érzel. Sörözés közben ird meg a hétszeres rablógyilkosságot, cigaretta-füst mellett a családirtást, füttyszó közben a nagyemberek nekrológiáját és adomázás közt a bányakatasztrófát, vagy földrengést. Ne kimélj senkit és ne ismerj irgalmat, mert azt fogják rád, hogy megvesztegettek. És egy rossz vicc kedvéért ál-

dozd fel a legjobb barátodat s a politikai irány kedvéért nevezd hazaárulónak a tejtestvéredet. Akkor azt mondják, hogy jó ujságíró vagy és szörnyen becsületes, hozzáférhetetlen és igazságos.

Légy szigorú és kiméretlen, ha kritikát gyakorolsz. Mindjárt lesz hired, tekintélyed s minden lépésed kíséri az elismerés, mint a gazdáját a kutya. Minél több embert és intézményt kivégzel, annál több tisztelettel fognak környékezni és lelkesen fogják rólad hirdetni:

— Ez a bátor ember! Ez a szókimondó igazság. Ez a becsület, amely nem ismer tekintélyt.

Vagy pedig azt fogják mondani:

— Ez érti a dolgát!

Persze. A dicséretet nem veszik komolyan az emberek. Dicsérni mindenki tud. A dicséret konvenció, megszokás, sablon, hizelgés. Aki dicsér, vagy kapott valamit, vagy akar valamit a közfelfogás szerint. S aki dicsér, az nem ért hozzá.

De a legázolás. Az másvalami. Az férfias, az önzetlen, az merész, az helyes.

— Üsd, nem apád. Ez legyen a jelszavad. Még akkor is, ha az apádról van szó.

Az emberekről általában az az igazság, — mondotta szegény Tóth Béla — hogy mindenki annyit ér, amennyi örömet másoknak tud szerezni. Az ujságíró annyit ér, amennyi kellemetlenséget tud másoknak szerezni.

Hatodik óra,

amelyben arról mondatik el egy és más, hogyan lesz az ujság-író, illetőleg miképp juthat be egy új ember egy régi laphoz.

Ez a dolog talán eszembe se jutott volna, ha egy olvasó levelet nem ír nekem. Egy hosszú levelet, amelynek ez a rövid foglalatja:

— Én olvasom az urnak tréfás cikkeit, és komolyan veszem őket. Mert csakugyan ujságíró akarok lenni. És most már azt szeretném tudni, hogyan tehet bejutni valamelyik laphoz.

A fiatal ur egy kicsit sokat akar. Ugyan miféle pályán szokás az, hogy mindjárt a kenyérkereseten kezdik, s nem az ismeretek szerzésén? Az orvosnövendék kér-e vajjon pácienseket a professzorától, s az ügyvédjelöltnek hamarébb adják-e a zsiros pöröket, mint a diplomát?

Az inasság, az más. Az inas nyomban belekerül a műhelybe, s ott tanulja meg a mesterségét. De aztán mit tanul? Sört hoz a legényeknek és vajaskenyeret ozsonnára. A mester gyerekeit dajkálja. A megfoltozott cipőket hazaszállítja. És arra is hasznos, hogyha valaki mérges a házban, hát megcibálja az inas fülét.

Régebben csakugyan úgy termettek az ujságírók, mint a vargák. Beállott valaki inasnak a laphoz (volontairnak hívták), s utóbb legény lett belőle (a talpán), még később mester. De nem ám úgy, hogy a kollégák kitanították. Csak nem lesz bolond senki, hogy konkurrenst neveljen a nyakára. Ugy nőtt nagyra, hogy maga tanult. De így meg nagyon kényelmesen meg-

nőhet kívül is, s nem kell lábatlankodnia, ügyetlenkednie mások előtt.

Archimedesnek, a híres csavaros tudósnak maradt meg egy több ezer éves mondása:

— Adjatok egy szilárd pontot a földön kívül, s én kiemelem a világot sarkaiból.

Szép mondás, nagy mondás. Csakhogy mi az ördögnek akarja az az ur a világot a sarkaiból kiemelni? Mire jó ez nekem? És mivel ő akarja kiemelni, hát én adjak neki szilárd pontot? Mintha csak azt mondaná valaki:

— Növeszszetek szárnyakat a hátamon és én römpülni fogok.

Hát hol itt a kunszt? Ha szárnya van a hátán, akkor a légy is römpül. És ha römpülni akar az ur, tessék magának szárnyakat szerezni.

Mikor egészen kis gyerek voltam (régén volt, de mégis emlékszem rá), nem az volt az ideálom, hogy ujságíró leszek. Egészen más ambícióim voltak. Ha megkérdezték a meglett bácsik:

— Mi akarsz lenni, fiam?

Kivágtam nagy büszkén:

— Király akarok lenni!

§ bizony Isten, akár mingyárt király lettem volna, ha beleültetnek valami jó, zsiros királyságba. De nem volt éppen üresedés, s ami lett volna, azt se nekem szánták. Hát nem lettem király, lettem ujságíró. Így is van egy kis országom.

De azért az ujságírás se olyan kicsi hivatal, ahová beültetik az embereket, s azt mondják nekik, hogy:

— No, most már tessék ujságot írni.

Nem elég az egyszerű akarat az ujságíráshoz sem. Hiába írja be valaki az érettségi után eléje tett ivbe, hogy ujságíró leszek. Az még nem egészen bizonyos. Ah-

hoz kell valami speciális tudás is, valami külön tehetség is.

Nem azzal lesz az ujságíró ujságíró, hogy bejut a laphoz. Mint ahogy a csizmadiánál se egészen biztos, hogy cipőművész lesz, ha be is jutott a műhelybe. Csizmadiaműhelyből is kerültek ki már kitünő ujságírók, és szerkesztőségekben is dolgozik akárhány suszter.

A laphoz való bejutás, amihez néha elég egy kis protekció, jó név, kellemes megjelenés, tisztességes módor, némi tudás és ismeret, mocsoktalan mult, — még nem jelent semmit. Mint ahogy még nem Hegedüs Gyula, aki a színházhoz bejut.

Mégis szeretnék valamit felelni az én fiatal embernek, aki azt kérdezte, hogy mit kell csinálni, hogy bejuthasson az ember valamelyik laphoz. Hát éppen csinálni kell valamit. Kitalálni valami újat, megtudni valami újat. És lehetőleg jobbat kell produkálni kívülről, mint amivel beérnék belülről.

Ez talán kissé igazságtalan, de természetes. A régi minisztert is csak akkor csapják el, ha azt hiszik, hogy az új jobb lesz. (Pedig ritkán lesz jobb.) És aztán, ha én egy viskót akarok építtetni magamnak, nem bízom arra az építést, aki még sohasem épített viskót. Inkább olyat keresek, aki már templomokat is épített és palotákat. Arról legalább feltehetem, hogy kunyhókat is tud csinálni.

Hetedik óra,

amelyben szó lesz az igazságról,
mint olyanról, és a meggyőző-
désről, mint amolyanról.

Hogyne hallották volna önök is? Ezerszer hallotta minden ember a híres egyszakaszos sajtótörvényt:

— Irni mindent szabad, ami igaz.

Lári-fári. Jól is nézne ki a magyar sajtó, ha mindent leirna, ami igaz. Istenem, mennyi közszemérmes séртеgetnék napról-napra, sőt percről-percre. És hogy taposnánk a becsületekben. És hogy izgatnánk, lázitanánk. Minden ellen, ami van, és minden mellett, ami nincs.

Hová lenne akkor a sajtó? Aki csak ujságíró, az mind a börtönbe kerülne, a fegyházakba, bolondok házába, akasztófára, kerékbe, guillotine alá. A maradékot aztán ütnék, vernék, gázolnák, taposnák az emberek. Már mint a többiek, akik nem irnak ujságot. S akkor ők kezdenének ujságot irni, s őket vinnék börtönbe, akasztófára, guillotine alá.

Ugy járna a világ, mint a két oroszán, aki ugy felfalta egymást, hogy csak a farkuk maradt meg. Azzal a különbséggel, hogy itt még a két maradék fark is fölfalná egymást.

De legalább volna igazság, mondják önök. Dehogyan is volna, mondom én.

Hát egy igazság van a világon mindenkinek? Dehogyan. Még egy sincs. Vagy ha csak egy is van, akkor sok-sok millió is van. Akkor annyi igazság van, ahány lény a földön. És ami az egyiknek igazság, az a többinek mindnek nem igazság.

Sokkal okosabb sajtótörvény volna az, amely megtiltja az igazság leírását, s csak azt engedi kinyomatni,

ami nem igaz. Ami nem igaz, azt könnyű revokálni, megcáfolni, visszavonni. Ami nem igaz, az sose fáj úgy az embereknek, mint ami igaz. Ami nem igaz, az sohasem olyan bűn, veszedelem, pusztulás, mint ami igaz.

Még a fejfájásból is az a jobbik, ami nem igaz. A halálból is az a kellemesebb. A világcsalásból is az a hasznosabb. Az egész politikából az az értékesebb.

Milyen jó kormányunk volna nekünk, ha nem volna igaz. Milyen értékes parlamentünk, ha nem volna igaz. Milyen sok emberbaráti intézményünk, ha nem volna igaz. És milyen alacsony kvótánk, — ha nem volna igaz.

De istenem, hisz az undorító dolog, hogy folyton ordító hazugságokat írjon a sajtó. Persze hogy undorító. És erkölcstelen. És hatástalan.

Ezért az aranyos közéletet választja a mélyen tisztelt sajtó. Féligazságokat hirdet és félhazugságokkal csapja be a világot. Az igazságokból elég a világnak, ha féladagokat kap. Attól talán nem rontja el a gyomrát. A hazugságokból pedig megbocsátja a féladagokat. »Mégse olyan gonoszak ezek a skriblerék«, gondolja magában.

Igy van aztán, hogy ugyanazokat a dolgokat, ugyanazon a napon, egy és ugyanabban a pillanatban ötvenféle formában és ötvenféle színben tálalja fel a sajtó a közönségnek. És a közönség kétféle. Vagy elolvassa valamennyit és nem hisz egyiknek se, vagy nem olvassa el egyiket se, s akkor elhiszi mindet.

De az érdekeltek, akikkel a sajtó foglalkozik, azok csak nem türik el az igazságtalanságokat?

Már hogyné türnék el. Itt van például a tisztelt kormány. Azért említem a tisztelt kormányt, mert róla irnak legtöbbet a lapokban. Rosszat, jót vegyest. Gya-

lázást és himnuszt tarka összevisszaságban. Az egyik a sárba pocsékolja, a másik az egekbe emeli. És őket egyik se érinti. Miért? Mert nem lehet róluk olyan gyalázatos dicsériádákat írni, hogy ők el ne higgyék. És nem lehet róluk olyan pompás gyalázkodást írni, hogy valami igazság ne legyen benne.

Ámde hogy lehet az, fogják önök kérdezni, hogy az újságírók ilyen rettenetes összevisszaságot firkálnak össze? Hiszen az újságírásnak, ha egyéb kötelessége nincsen is, mindenesetre őszintének kell lennie. Becsületes újságíró csak nem ír le olyasmit, ami nem a meggyőződése?

Valóban úgy van. A meggyőződés, az a fődolog az újságírásban. Aki meggyőződés nélkül ír, az egy léha firkász, de nem becsületes munkása a sajtónak. Egy cikk lehet rossz, lehet igazságtalan, lehet tulzott, lehet káros, ez mind megbocsátható, ha az írójának igazán a lelkéből fakadt az, amit mondott. A meggyőződését hirdetni joga van mindenkinek.

Ha véletlenül mégis megesik, hogy valamelyik újságíró (már szobrot is emeltek neki) délelőtt arról ír, hogy milyen csodálatos honfi a miniszterelnök, este pedig arról ír, hogy milyen alávaló hazaáruló ez a miniszterelnök, ezen nem kell mindjárt kétségbe esni. Követ se szabad dobni az ilyen íróra. És nem is lehet ráfogni, hogy a meggyőződése ellen ír.

Mert a meggyőződés nem egyforma az újságírónál. Az egyiknek előbb van meggyőződése, azután ír cikkeket. A másik meg irogat cikkeket, s amit épen megirt, az a meggyőződése.

Időrendi kérdés az egész.

Nyolcadik óra.

Ebben elmondódik az igazság az igazságról.

Hiszen pedzettem már, hogy milyen furcsán van az ujságírás az igazsággal. Szinte úgy látszik, hogy hadilábon áll vele. Azért, mivel nemcsak egyféle igazság van a világon. És sokféle oldala is van az igazságnak és a szem is sokféle, amelyik nézi. És egy szemet néha be is lehet hunyni, anélkül, hogy vak legyen az ember.

Csak arra a két ujságíróra kell mindig gondolni, aki a Jules Verne regényében Tomszkból Irkuczkba utazik a vasuton. Az angol telegrafálja a lapjának, a Daily Telegraphnak Londonba:

— A terep kiválóan alkalmas hadviselésre. Óriás, beláthatatlan síkság, rendes utak, közben kacskaringós folyók, barátságos falvak, pompás erdők.

A francia pedig telegrafál a maga ujságjának, a Figaro-nak Párisba:

— Ezen a vidéken ki van zárva minden hadviselés. Hatalmas, megmászhatatlan jéghegyek, veszedelmes szakadékok, örült vizesések. Sehol járható út, sehol lakott vidék. Egy kunyhó sincs a látóhatáron.

Vajjon melyik hazudott a kettő közül? Egyik se. Csak éppen, hogy az egyik a vagon jobb ablakából nézte a vidéket, a másik meg a baloldalon ült és onnan tekintett ki a messzeségbe. És azóta is folyton így utaznak az ujságírók (legfőképp nálunk), az egyik fele mindig balra néz, a másik fele folyton jobbra sandít. Persze, hogy kétféle képet látnak. Pláne, hogy mifelénk

nem is nagyon iparkodnak a repülőgépet megcsinálni és senkise nézi a világot — felülről.

Példákat vegyünk elő. A példa sokszor többet bizonyít, mint minden teória.

Első lecke.

Itt van például egy lecke. Blériot francia aviatikus átrepül gépével a csatornán. Megirandó néhány bevezető sor a távirati tudósítások elé. Ebben a néhány sorban el kell mondani, hogy mi történt és egyuttal kritikáját kell adni a történt eseménynek.

Megoldások.

a)

Abban a harcban, amelyet a levegő meghódításáért viv az emberiség, egy jelentős állomásra jutottunk. Blériot francia aviatikus átrepülte a csatornát. Franciaország, ujjong, Anglia meghódol, a művelt világ bámulattal nézi a titáni tettet.

Az ember ura lett a levegőnek. Gyorsabban, biztosabban, könnyebben, mint bárminő alkalmatossággal, röpül a nagy mindenségben. Az utja biztos, mint a levegőt szelő sirályé. A nagy légkirály felszállt a francia parton, átröpült a háborgó tenger fölött és a meghatározott, zászlóval megjelölt helyen ereszkedett le a földre, mint a nagy röptében elfáradt sas.

Az angol nemzet emlékoszloppal jelöli meg a helyet, ahol a levegő királya alászállott. Minek? Az emlékoszlop már ott áll, büszkén és magasan, az emberi haladás történetében.

b)

Hát jó. Blériot átröpülte a kanálist és nem bukott le. A többi lebukott. És legközelebb Blériot is le fog bukni.

Mit jelent ez a merész röpülés az emberiség történetében? Semmit. Ugyanannyit jelent, amennyit Dedalus röpülése jelentett az ó-korban. Azt jelenti, hogy sikerült egy va banque játék. Mint ahogy Monte-Carlóban is akárhányszor sikerül egynek-másnak. De a nagy tömegnek nem sikerül. És Blériotnak se sikerül másodszor. És Blériot is le fog bukni előbb-utóbb, mint ahogy lebukott Lilienthaltól kezdve Wrightig és Lathamig valamennyi.

Szerencsés véletlen volt. Jó időben szállt fel, kedvezett a szél, jól működött a gép, csendes volt a tenger, a helyén volt a zászlós ember. Csak egy föltétel ne legyen meg a sok közül, s most katasztrófáról számolunk be siker helyett.

Elhíhető-e, hogy háborus időben, amikor hasznát lehetne venni a repülőgépnek, majd megrendeljük a szelet, a csendes tengert, a gép pontos működését, s azonfelül még megkérjük az ellenséget, hogy sziveskedjék a jó leszállóhelyeket zászlókkal és póznákkal megjelölni?

Blériot sikere arra jó, hogy a díjat zsebre vágja. De hogy az emberiség dolgát előbbre vigye? Ezen kacagni kell.

—

Vajjon melyiknek van igaza? Mind a kettőnek. Azaz egyiknek se.

Különben itt van a

Második lecke.

Három-négysoros jellemrajz adandó Justh Gyuláról, a függetlenségi párt elnökéről.

Megoldások:

1.

Justh Gyula a nemzet hivatott vezére. Erős az elhatározásban, szívós a harcban, vaskezű a végrehajtásban. És makulátlan. Vajjon kiről mondhatjuk még, hogy makulátlan?

2.

Ha a makacsság, a lehetetlenséghez való konok ragaszkodás, ha az erőszakos nagyképűség érdem, akkor Justh Gyula az első ember ebben az országban.

3.

Becsületesnek lenni, elvégre az is érdem. De a politikához józanság is kell, ítélőképesség, alkalmazkodás, az idők helyes megválasztása. Néha mészárosot követel a helyzet, néha orvost. Justh Gyula mindig mészáros.

4.

Ha valaki meg tudja gyógyítani a nemzetet sorvasztó bajából, az csak Justh Gyula lehet. Ahhoz, hogy valaki orvos lehessen, először magának kell épnek lennie.

5.

Nem vezérszerep való Justh Gyulának, hanem orvosi kezelés. Hidegviz-kúra. Aki ideges, kapkodó, vérmes, nem ura a szenvedélyeinek, miért nem magát akarja gyógyítani?

—

Melyik az igazság?

Hát ezért mondom, hogy az igazság bliktri. Cikk kell. Jó cikk, hangzatos mondatok, kellemes forma. És minden cikkhez akad egy csomó ember, akinek jó és

egy csomó, akinek rossz. Az ujságíró pedig tegyen úgy, mint mindenki ebben az országban. Arról, akinek tetszik a cikke, mondja, hogy derék, jóra való, okos, művelt és részrehajlatlan ember. Arra, akinek nem tetszik a cikke, csak egy szót mondjon. Ami szám-mal kezdődik, ár-ral végződik.

Kilencedik óra,

amelyben szó lesz a morálról. Mindenféle moráliákról egy füst alatt. Még politikai morálról is. De legfőképpen az ujságírói morálról.

—

Tudja az Isten, nekem mindjárt nem tetszett, amikor Boda Dezső elkezdett vigyázni az erkölcsökre. Ahol megkettőztetik az öröket, ott zsványok garázdálkodnak.

Szinte hallom már a vádat:

— No persze, rosszul állunk közmorál dolgában. De a sajtó az oka. Olyan lapokat kapunk napról-napra, amit nem lehet a gyerekek kezébe adni. Minden ujság tele van házastörésekkel, csábitással, erkölcsstelen merényletekkel, perverzításokkal. Erkölcsstelenségről irnak az utcán, a családban, a közéletben, a politikában, a legmagasabb körökben. Pfuj! Botrány!...

No, no. Nem kell mindjárt ficánkolni, tisztelt közvélemény. Persze, hogy nem lehet a lapokat a gyerekek kezébe adni. De nem is kell. Istenem, olyan sok dolgot nem lehet a gyerekek kezébe adni, ami nélkül nem élne meg a világ. S annak se tisztára a sajtó

az oka, hogy olyan sok az erkölcstelenség benne. Házasságtörés, csábítás, merénylet, perverzitás; ugyan miért ír róla a sajtó? Mert van. Mert több van a kelleténél. Mert lépten-nyomon belebotlunk.

Ne tessék túlkövetelőnek lenni, tisztelt közvélemény. Mert ilyenkor olyan kegyed, mint a vénkisasszony, aki elmegy a fotografushoz és levétezi magát, És aztán azt akarja, hogy egy gyönyörű, fiatal, ragyogó hajadon képét kapja.

Hát ez nem megy. A ráncos, vén arc nem lesz márványszerű a fotográfián. A sajtó pedig (némi túlzásokkal) a közélet fényképező-masínája. Olyannak mutatja az embereket, amilyenek. Inkább szebbeknek, mint csunyábbaknak.

Ha a sajtó erkölcstelen, akkor a közélet is erkölcstelen. És különben is, a sajtó mindig olyan, aminőnek a közönség akarja és aminőt a közönség megérdemel. Majd bolond lesz az ujságíró erkölcstelenségeket írni, amikor a közönség erkölcsös dolgokat akar olvasni: Hisz akkor senki se venné meg, senki se olvasná a lapját. És ráadásul még be is csuknák.

Az erkölcstelen sajtó mindig erkölcstelen közéletet jelent. Már pedig (ezt be kell vallani) emberemlékezet óta még sohase volt a sajtó olyan immorális, mint manapság. Már most tessék kombinálni.

A morál, akárhogy csűrőm-csavarom a dolgokat, igen nagy dolog. Fontosabb és szükségesebb, mint a mindennapi kenyér. A kenyeret szükség esetén lehet valami jobbal és finomabbal pótolni, de a morált?

Már most mit csináljon a sajtó, amikor a közélet erkölcstelen? Amikor a házasság nem szentség, amikor a vallás nem hit, amikor a politikai élet nem a közszükségletek, hanem a magánérdekek szolgálatában áll? Mit csináljon a sajtó, amikor a pap lumpol, a

katonatiszt vagdalkozik, az ur kártyázik, az ügyvéd zsarol, a képviselő panamázik, a miniszter a bársonyszékbe kapaszkodik, a munkás sztrájkol?

Kétféle módja van a sajtónak, hogy a közéletre hasson. Az egyik, hogy ostorozza az erkölcstelenségeket. A másik, hogy elhallgassa és eltagadja.

Egyik sem tökéletes mód. A bűnök, a vétkek, a hibák ostorozása nem jár mindig elijesztő hatással. Néha éppen ellenkező lesz a hatása. Az emberek utoljára is azt mondják, hogy:

— Ha mindenki huncut, én se leszek számár, hogy becsületes maradjak.

És elijesztés helyett csábit a sajtó, s maga is tele lesz immoralitással.

A második mód, az elhallgatás és elferdítés, divatosabb nálunk. A miniszternek hozsannázása, a nagyurak legyezgetése, a honatya-urak portálása, ha nem is kellemes, de sokszor hasznos mesterség. Közel eresztik a hizelgőt a husosfazék mellé. Az író csak abból lakhatik jól, amit megír. Az újságíró abból is jóllakhatik, amit nem ír meg. Vagy aminek az ellenkezőjét írja meg.

Már most tessék válogatni, hogy az első immoralitás kedvesebb-e, vagy a második?

Tizedik óra.

Ebben elmondatik egy és más tudnivaló a címekről.

Az irkáló embernek kétféle baja szokott lenni a címekkel. Már láttam akárhányat, amint ott ült egy:

nagycsomó, hosszú kutyanyelv előtt és morfondirozott magában:

— Azt a kutyafejét, azt a kutyafejét!

— No, mi a baj?

— Van egy nagyszerű, fenomenális, mesés címem; ahhoz kellene most valami mesét kikomponálni és készen volna a tárca.

A másik is ül mélabúsan és rágja a tollát.

— Hát neked mi a bajod?

— Irtam egy cikket. Egy mesésen jó cikket.

Csak hogy, vigye el az ördög, nem találok címet hozzá.

S ne gondolják, hogy túlozok, de akárhány regénynek, könyvnek, szindarabnak hamarabb volt meg a címe, mint a meséje. S voltaképpen az egész a cím kedvéért íródott, jóformán függelékek. Viszont akárhány kitűnő könyv, vagy darab elfeküdt az íróasztal fiókjában hetekig, hónapokig, sőt néha évekig is, mert a szerzője nem talált hozzá megfelelő, kedvére való címet.

Nem is kicsi dolog az, hogy mi legyen valaminek a címe. Az életben is úgy van, hogy akárhány vendéglő, korcsma, kávéház, találmány, divatcikk, sőt város is, egyenesen annak köszöni a népszerűségét, hogy jó neve van, s azon megy tönkre, hogy rossz neve van. Hogy messzire ne menjek, én fanatikusan hiszek benne, hogy a mi szeretett fővárosunkban azért nem lehet megteremteni az igazi, nagy és joggal megérdemelt idegenforgalmat, mert nagyon szerencsétlen neve van. Pest-nek hívják, azért, mert valaha nagy sütökemencék, vagy mik állottak a Dunapartján. És állítólag ezeket a kemencéket pesteknek hívták. De hát ki tudja ezt? És ki törődik vele? És mi fontossága van a mi életünkre? Mi köze a mi multunkhoz és jövőnkhez?

Annak azonban sok köze van az életünkhöz, hogy a Pest szó a világ legtöbb nyelvéen a legborzalmasabb

betegséget jelenti. Hogy az értelme nem más, mint az, hogy dögghalál.

Vajjon ki menne közülünk idegenben olyan városba üdülni, szórakozni, vagy tapasztalatokat gyűjteni, amelynek dögghalál a neve?

Milyen szépen hangzó nevük van az olasz városoknak: Venezia, Napoli, Palermo, Róma, Firenze, Milano!

Ellenben egy ostoba bádogdarabból milliókat és milliókat lehet eladni az egész világon, ha ügyes neve van. »Kri-kri«, ez a szó magában nagyobb sikert jelentett egy embernek, mint egy hosszú, hasznos élet munkássága akárhány nagynevű írónak.

Az újságcikk alapján véve tiszavirág. Máról holnapra él, azután meghal. Új cikk jön a régi helyébe, és elfelejtik a tegnapi. De egy jó cím néha évtizedekig túléli magát az alkotást. Senki se tudja ma már, hogy mi is volt csak abban a híres »Frakkos banda« című cikkben, amely miatt fiatal éveinkben végig kardlapoztattuk magunkat a Hatvani-utcában. De a címre emlékszik mindenki. Vagy az aludtтеjes köcsögök! Miért íródott, mikor íródott, ki írta, azt mindenki elfeledte régen, de hogy az aludtтеjes köcsögök a főrendiházban ülnek, azt mindig fogja tudni mindenki. Vagy hogy a »szárguló guillotin« a villamos kocsik (ma az automobilra is ráillik), vagy hogy kik voltak a trottlik? Egész raja az emlékeknek elevenedik meg bennünk erre az egy szóra.

Másért is fontos a jó cím. Különösen az újságokban. Azért, hogy elolvassák a cikket. A címért, amit a tetejébe írtak, sokkal több cikket olvasnak el az emberek, mint a tartalmáért. Épp úgy, mint ahogy az életben is sokkal több embert süvegelünk meg a címeiért, mint az értékéért.

A jó cím már maga félsikert jelent.

De persze, néha furcsa dolgok is kerekednek ki a címkeresésből.

Egy fiatal kezdő író például a redakcióban egy apró hírecskét. Már az egészét »megerkesztette«, ilyen formán:

A trencsényi királyi törvényszék körözőlevelet adott ki Prokuska Jankó lipótmegyei illetőségű dróttostót ellen. Az illetőt három malac ellopásával gyanúsítják.

Leírta végre. De nem tud neki címet adni. És sorra járja az asztalokat.

— Kedves szerkesztő ur. (A redakcióban mindenki szerkesztő ur.) Milyen címet adjak ennek a hírnék? Mindenki elzavarja.

— Ugyan hagyjon békében.

Végre valaki megszánja és odaszól:

— Ej, írja oda, hogy »Körözött lipóti«.

És másnap többen kacagtak az apró hírecskén, mint amennyit akárhány nagy vezércikk fölött boszankodtak az emberek.

A címek rendjén meg kell említenem az állandó vagy legalább is tartós címeket. Amik napról-napra, újra és újra megjelennek a lapokban. Mint »A válság«, »A helyzet«, vagy »A folyosó humora«.

Ezek okozzák a legtöbb gondot az újságíróknak. Mert már réges-régen nincsen válság, hetek óta tisztázódott a politikai helyzet és a szegény újságíró még egyre körmöl, írja, izzadja a válságot és a helyzetet. Vagy a folyosó humora? A folyosónak a legkritkább esetben van humora. A folyosónak akárhányszor az orra vére folyik. De a lapban kell, hogy humora legyen. És mivel kell, hát van.

A képviselő pedig másnap olvassa a szájába adott viccet, adomát vagy elmésséget. És nagyon meg van elégedve magamagával.

— Ki hitte volna, hogy én ilyen ötletes fiu vagyok?

Utoljára pedig elhiszi magáról, hogy csakugyan elmés.

Tizenegyedik óra.

Ebben szó lesz a cikkek alá-
írásáról.

A cikkek aláírása az ujságírásban néha fontosabb, mint maga a cikk. És akárhány cikk magában nem ér egy fagarast se, amíg alá nincs írva, míg viszont akárhány másik egészen kedves és jó cikkecske volt, míg a szerzője alá nem kanyarította a nevét. Szóval, mint a váltó-blanketta, olyan a cikk is. Az egyik értékessé lesz az aláírás által, a másik meg nem ér egy garast se, mihelyst bizonyos valaki aláírta.

Erre talán nem is kell példa. Irnám csak én ezt a pár sort:

Kedves Wekerle!

Kinevezem önt magyar királyi miniszterelnökömmé.
Kelt Csengeri-utcai hónapos szobámban.

Vulpes s. k.

Ugy-e, hogy ez tiszta nevetség?

De jelenjen csak meg ugyanez a kézirat a hivatalos lapban, Ferenc József aláírással, egyszerre elmegy az

embereknek a nevető kedvök. És Wekerle ur, vajjon mit szólna Wekerle Sándor ur? Az elsőre azt mondaná, hogy:

— Ostoba, izetlen tréfa!

A másodikra viszont azt mondaná, hogy félszázad óta nem irtak ennél kedvesebb, okosabb és gyönyörűbb cikket.

Istenem, hány szegény ujságíró van, aki bizonyosan éhen halna, ha így kezdené karácsonyi tárcáját:

— Ezen karácsony, azon karácsony...

Lám, Kossuth Ferenc így kezdette első magyar nyelven írott tárcáját. És fogadni mernék, hogy akad egész sereg ember, aki kijelenti, hogy ennél szebbet még sohase olvasott. Ha más nem, hát Kossuth Ferenc bizonyosan ezen a véleményen van.

A név teszi nagyon sokszor, uraim, a név. A legnagyobb bolondság is állambölcse ség lesz, ha teszem föl, Batthyány Tivadar gróf alakanyaritja a nevét s a legnagyobb bölcse ség is kuriozummá vagy kész nevetséggé válik, amikor egy obskurus név fityeg a végén.

Bizonyos dolgoknál — hiába no — van is valami jelentősége a névnek. Sőt sokkal több jelentősége, mint amennyit megérdemel. Egy rossz cikk valami nagynevű férfi kezéből többet nyom a latban, mint száz meg száz briliáns fejtegetés a névtelen tömeg soraiból.

A név értéket adhat és a név értéket vehet el. Néha a név kedvéért százezrek elolvasnak és bevesznek holmi ostobaságokat, viszont máskor a név miatt olvasatlanul félredobnak lángoló elméből fakadó írásokat. Az egyik cikke rámondom vaktában:

— Ez nem lehet rossz, mert ez meg ez írta.

A másíkról meg ugyanolyan határozottsággal kijelentem:

— Ez nem lehet jó, mert innen, meg innen származik.

Mégis, ha kezdő író kérdezi tőlem, mit csináljon az írásaival, csak azt ajánlanám neki, hogy aláírni, aláírni: Főképp ha nem az ideálokat akarja szolgálni, hanem a maga érvényesülését.

Aláírni mindent. Jót, rosszat, hasznosat, károsat, értékeset, értéktelent. Sűrűbben irogatni a nevet cikkek alá, mint váltók alá. A rossz cikk nem árt a névnek, mert ami nyomtatásban megjelenik, az mindig talál magának publikumot. A jó cikk meg, ha ritka is, használ az írójának. Egy jó cikk fölött érzett öröm mindig sokkal tovább tart, mint egy rossz cikk fölött érzett boszúság.

Azonfelül az emberek általában sokkal jobbak és lágyabb szívűek, mint az íróvilág hiszi. Az emberek elnézik és megbocsájtják és elfeledik a sok rosszat és gyöngét, de sokáig emlékezetben tartják és újra és újra fölmelegítik és emlegetik a kevés jót. Egy-egy rossz cikket csak egy-két percig ócsárolnak és szidnak, de egy-egy jó cikket hetekig idézgetnek és dicséretnek.

Aláírni mindent és mindig, ifju barátaim. Szép, hangzatos nevet választani, ha éppen nincs, és mindent aláírni. Így lesztek híres írókká, ha nem is lesztek jó írókká. Mert okos embert már láttam, aki ezer és ezer cikket irt és egyet se irt alá. De híres embert csak olyat láttam, aki mindent aláírt, néha még olyat is, amit nem irt.

Jelen voltam magam is, amikor ünnepeltek egy híres írot. Magam is ünnepeltem. És hallgattam, aminőt mondták neki, a kezét szorongatván:

— Uraságodnak majdnem minden nap benne volt a neve az ujságokban.

Hát igen, benne volt. De csak az árverési hirdetések között. És ez is többet ér, mintha sehol sincsen.

Tizenkettedik óra.
Valami a vezércikkről.

Tyüh, aki áldója van, hát mindjárt a legnehezebbjén kezdjük?

Nem kell megijedni. Nem a legnehezebbje az újságírásnak a vezércikk. Hiszen csak körül kell nézni, látja az ember az első pillanatra. A kisebb lapok vezércikkei fölött mindig ott ékeskedik egy ugynevezett nagy név. Irta: Lengyel Zoltán, irta: Batthyány Tivadar gróf, irta: Nagy György, irta: Simkó József, irta: Halász Lajos.

Nem lehet olyan nehéz dolog mégse vezércikket írni!

Nem is az. Csak merészség kell hozzá és nagy-képüsködés. Épp úgy, mint a képviselőséghez. Akiben megvan az a nagy vakmerőség, hogy mielőtt még megpróbálta volna a hasznos, alkotó, munkás polgár életét, már arra vállalkozik, hogy vezér legyen, abból biztosan képviselő lesz. Csak a fellépés nehéz, a megválasztás már könnyebb, mert az elsőtől egy nagy elhatározás kell, az utóbbihoz csak vakszerencse.

Aki akar vezércikket írni, az tud is vezércikket írni. Csak úgy kell tennie, mint az egyszeri képviselőnek, aki leül az egyik terembe és elkezd írni:

— Mit irsz? — kérdik tőle.

— Még nem tudom. De vezércikk lesz belőle. Hát mi az a vezércikk?

A vezércikk először is legyen egy csomó frázis. Minél puffogóbb, annál jobb. Ha goromba, még jobb, mert akkor merész is és férfias. Ha durva még jobb, mert akkor az írója egyéniség. Ha zavaros értelmű, az se baj, mert olyankor a szerzője tartalmas és magas

szárnyalásu. Ha nem mond semmit, az se hiba, mert akkor az írója óvatos politikus, aki nem szokta magát »elgaloppirozni«.

Ha egy kicsit kurta, akkor a szerző kevés szóval sokat mond. Ha egy kicsit hosszú, akkor a szerző minden oldalról megvilágította a kérdést.

A témája teszi, hogy a vezércikk olyan utolsó-rendű műfajjá lett. Mert a témája politika. Még pedig többnyire belső politika. Politikához pedig nálunk mindenki ért. A politikában minden lehetséges, a politikában minden jó. A politikában az ostobaság és az államférfiúi bölcsesség tőszomszédok. A politikában a kapzsiság élelmesség, a panama agilitás, a hazugság politika. Nincs olyan bolond kezdet, amiből okos és hasznos vég nem nőhetne ki, s nincs az a jóra valóság, becsületesség és megbízhatóság, amire rá ne lehetne fogni, hogy hazaárulás.

Hát elv van, visszaélés van, csalás van? Nincsen. Ami ma csalás, abból holnap már hazafiúi érdem nőhet ki, amely titkos tanácsosságot, avagy Lipót-rendet terem. Ird le ma a legostobább hülyeséget, és holnap próféta-lélek lehet belőled, aki beelátott a jövőndő méhébe.

Nem írhatysz olyan cikket, hogy holnap (amikor megjelenik) ne legyen még egy párja a hazai sajtóban. Ha durva vagy, mint a pokróc, akad valaki, aki még nálad is pokrócabb. Ha aljas hizelgőnek csapsz fel, aki miniszteri talpak alá hasal, már ott találsz valakit, aki megelőzött.

És minden jó, amit irsz. Ird le a rémületes frázist, hogy: »Piroslik már az ég alja, piroslik a felkelő önálló bank fényében«, s egy sereg fog hozsannázni feléd: »Oh bölcs beszéd, okos beszéd«. De ha azt írod, hogy »Csóvával járnak a sötét éjszakában, pyromaniakus gyújtogatók a bank csóvájával akarják felégetni az or-

szág nyugalmát«, akkor is egy sereg fog hozsannázní feléd: »Lángész, így beszél a lángész«.

Akármi bolondot firkálsz össze, nagy publicista vagy. Illetőleg örült számár is vagy. Már mint a másik seregnek. De ezeknek örült számár vagy akkor is, ha te talárod fel a bölcsességet, ha te vagy az új Cicero, az életre kelt Deák Ferenc. Ezért ne írj szépen, ne írj okosan, ne írj világosan, ne írj őszintén, és kitűnő vezércikkező vagy.

Csak egy bajod történhetik, amikor készen van a cikked. Legfeljebb az, hogy a szerkesztő visszaadja.

— Legyen olyan szives, írja meg ennek az ellenkezőjét.

De ez se baj. Te szépen megírod az ellenkezőjét is. Az első cikkedet pedig eladod a konkurrens lapnak. Megveszik. És te duplán jó publicista vagy.

Tizenharmadik óra.

A színházi kritikáról, mint a művészet egyik rendkívül fontos részéről.

A színházi kritika, illetőleg művészet egyik legfontosabb feladata a sajtónak. A színházi kritika nemcsak kivégez írókat és írásműveket, nemcsak az ujjai körül csavargat művészeket és művésznőket, nemcsak vezérli, irányítja és módosítja a közönség izlését, de teremt is új nagyságokat színpadon és irodalomban és életben. Szóval a színházi kritika a sajtó liftje; vagy

felvisz a negyedik emeletre, vagy leszállit a pincébe, a lim-lom-raktárba.

Ilyen körülmények között mi sem természetesebb, minthogy a fiatal ujságíró rendszeren színházi kritikán kezd a pályáját. Persze, csak nyári kritikán, ami nagyon célirányos és okos intézkedés. Ugy van ez, hogy aki jól akar verekedni, az pofozó-gépen tanulja ki a boxolást. Mire aztán eljön a tél, már gyönyörűen tud pofozni az uj hajtás. Szóval, jó színházi kritikus lesz belőle.

Elmondom, hogy lehet a színházi kritika terén elismerést, tekintélyt és hirnevet szerezni.

Az ember elmegy a bemutató-előadásra, vagy esetleg a főpróbára is. Ajánlatos kissé álmos, spleenes arcot öltetni, s olyan kétségbeesett mozdulattal beleülni a karosszékbe, mintha robotmunkát kellene kezdeni. Bágyadt mosollyal fordul aztán hátra a kritikus valamelyik kollégához:

— Már kezdhethnék ezt a hülyeséget.

Szóval ki kell mondani a darabról, még mielőtt egy szót is hallottunk belőle, hogy bizonyosan hülyeség. Mert ki tud nálunk írni? Senki. Az öregek kirták magukat, a fiatalok még nem tanultak bele. Talán csak az egyetlen Feld Matyi a kivétel. Őt kimélni kell, mert már vagy hatvan éve tudóvészben haldoklik és minden premiér előtt vederszámra köpi a vért. Ő tehát jó író, de a többi, aki nem haldoklik tudóvészben! Azokat agyon kell ütni, mert nagyon egészségesek.

A színészeket, a színésznőket a legnagyobb bűn volna kimélni és megdicsérni. Ugy is elbizakodott, gőgös népség és mindig jó kedvük van és mindig mulatnak. Jó lesz egy kicsit a körmükre koppintani, hogy megérezzék. Aminek a kritikus ilyenformán ad kifejezést a nézőtéren:

— Ennek a vén komédiásnak holnap egy kicsikét kitaposom a beleit.

És ütni és gyürni és gyömöszölni és vagdalni kell őket. Legjobb azt mondani róluk, hogy meg se értették a szerepüket és nincs annyi intelligenciájuk, hogy egy közönséges mondatot közérthetően ki tudjanak nyögni. Erre pukkadnak legjobban.

Nem árt az se, ha az ember elvétele valami mákszemnyi kis dicséretet kever bele a kritikájába. De ezt óvatosan kell behinteni, mint a sót a levesbe. Valami kis kórista mond valami kis háromszavas szerepet (esetleg kóristáné is lehet, vagy statisztáló kis növendék-leány), hát ezt kell megdicsérni. Ő volt az egyetlen, aki a helyzet magaslatára emelkedett. És gyönyörűen mondotta el, hogy a leves tálalva van. Ha az igazgatóságban volna egy szemernyi hozzáértés, egy maku-lányi látóképesség és egy atomnyi értelem, akkor már rég felfedezték volna a jövődönök ezt a ragyogó csillogat és vele játszatnák a főszerepeket.

Az efféle közbeszúrás nemcsak arra jó, hogy csillogtassa a kritikus jó szívét és felfedező-képességét, de arra is jó, hogy a főbb szereplők annál jobban pukkadnak mérgükben.

Mondható, hogy csakis a kérlelhetetlen szigor és a bőkezűen osztott szidalom teszi az igazi kritikát. Ütni kell mindenkit, tisztelt barátaim. Ütni kell a szerzőt, amíg meleg; ütni kell az igazgatót, a rendezőt, a színészeket, a zenekart, a karmestert, a táncmestert, a világitó-mestert, sőt még a publikumot is, amely a nyugtított silányságokon kacagni és mulatni tudott. De itt enyhítő körülmény gyanánt nem kár felemlíteni, hogy a silány szerzők és gyatra dramaturgok annyira megméte-lyezték a közönség nemesebb izlését, hogy már szellemi könyörödományokkal is kezdi beérni.

Attól nem kell tartani, hogy az efféle szemérmetlen káromkodásokért másnap egyszerűen lebunkózzák a kritikust. Oh, nem. Nem bunkózzák le. Sőt nagy tiszteletben tartják. Megsüvegelik és lelkesedéssel beszélnek róla, mint egy igazán finom-izlésű és hozzáértő, nagyképzetségű műitészről. Még az érdekeltek is dicsőítik.

— Velem ugyan igazságtalanul bánt, — mondja mindenki — de a többire nézve tökéletesen igaza van.

»»

Tizennegyedik óra.

A riportról és a riporterekről.

—

Riport nélkül nincs ujság. Mindent ki lehet hagyni a lapból, ha muszáj: a vezércikket, a tárcát, a regényt, a rovást, de a riportot nem. Azok a cikkek, amiket felsoroltam, többnyire okoskodások, glosszák, a közvélemény irányítására és vezetésére valók, de a riport, az maga az ujság. Vezércikk és kritika nélkül nagyon sok ember, sőt a legtöbb ember meg tudja alkotni a maga véleményét bizonyos dolgokról, sőt a legtöbb ember még a vezércikk dacára és ellenére is tud okosan gondolkodni. De riport nélkül nincs miről gondolkodni, nincs miről véleményt formálni. A riport a ház, amelyben lakunk, az iránycikk csak ornamentika rajta.

A riporter a legfőbb ujságíró. Mégis a legtöbbször nem is ujságíró. Vagy ha mégis ujságíró, hát rossz ujságíró.

Tessék csak elképzelni, hogy Mikszáth Kálmánok és Herczeg Ferencek járnak a világ első lapjánál riportra. Jól festene akkor a világ első lapja riport dolgában. Események mellett, amik szenzációk a riporter szemekben, ők gögös nembánomsággal haladnának el.

— Ej, semmi az egész. Piszlicsár dolog. Ezerszer történt már hasonló, s még ezerszer megtörténik. Dickens irt is már hasonlót.

S nincs rá Isten, hogy megírja. Mert Dickens egyszer már irt hasonlót.

A másik nagy eseményt nem írja meg, mert nem kedvére való, a harmadikat nem, mert nincs benne poézis, a negyediket nem, mert ma más a hangulata.

Az ötödik eseményt végre megírja. No, hála Isten, ez legalább kárpótol száz másért.

Ördögöt. Arra ugyan nem ismer rá senki. Valami nagyon szép lesz belőle, valami nagyon jó, valami nagyon érdekes, csak éppen riport nem lesz belőle soha. Mert a művészember nem tud fotografálni, csak festeni. Neki más a fontos, más az érdekes, más a különös, mint a tömegnek, s ő nem tud alkotni olyanformán, hogy a magából többet ne adjon, mint a máséból.

A riporternek nem is szabad jó írónak lennie. Nem is szabad törődnie irodalmi formákkal, szépségekkel, szinekkel. Neki a poéta szárnya kerékkötő, amely lehetlenné teszi.

Egészen más tulajdonságok teszik a jó riportert. Neki először is ismernie kell minden embert, s gondoskodnia kell róla, hogy minden ember ismerje őt. S amint valaki lát valamit, hall valamit, tapasztal valamit, hogy mindjárt az legyen az első gondolata:

— No ezt megmondom, vagy megtelefonozom a riporter barátomnak. Azt bizonyosan érdekli.

Szimatja legyen a riporternek, mint a vadászkutyá-

nak, szeme, mint a sasnak, füle, amely mindent meghal, keze, amely mindenhová eljut, érzéke, amely mindent kitalál. Detektív legyen, vizsgálóbíró, ügyész, védő és bíró egy személyben. És ne ismerjen tekintélyt, ne ismerjen lehetetlenséget, ne ismerjen távolságot. Tudjon türni éhséget, szomjuságot, álmatlanságot. Lásson a sötétben, halljon a zivatarban, tudjon repülni, mint Zeppelin, és csuszni, mint a kigyó.

Emlékszem a honvédmenházi gyilkosságra. A rendőrség nem tudta megtalálni a fonalat, amely a gyilkosokhoz vezetett volna. A riporterek megtalálták. S amikor a bíró elkezdett nyomozni és vizsgálni és kihallgatásokat tartani, mindenhol és mindenki azzal fogadta:

— Oh, minket már kihallgattak. Jegyzőkönyvet is vettek fel velünk.

És reggel mindig megjelent egy-két ujságban a jegyzőkönyv, amit a bíróság csak másnap vett fel.

Egy hét múlva elfogták a gyilkosokat.

Az se utolsó, amikor a riporter vidéken kétezer szavas táviratot akar feladni a lapjának. Öt perccel hét előtt állit be a táviróhivatalba, ahol csak hétig van hivatal, s a telegráfus már frakkba öltözve készül a megyei bálba.

— Kérem, ilyen hosszú táviratot nem vehetek fel, mert csak hétig van hivatal.

— Ami annyit jelent, hogy hétig tartozik minden táviratot elfogadni, akár hosszú, akár rövid, — mondja a riporter.

A távirdász mérgesen felel:

— Már pedig én ezt a táviratot nem veszem fel. Tessék egy egész rövidet írni, azt lekopogtatom.

A riporter:

— Jó. Majd diktálom. Két sor lesz az egész. Baross

Gábor kereskedelmi miniszter urnak. A táviróhivatal megtagadta táviratom felvételét. Kérem azonnal intézkedni.

A hivatalnok nagyot néz. Az arca elsápad. És hebegve mondja:

— Kérem, adja csak ide azt a hosszabb táviratot.

És éjfélig kopogtatott.

Minisztertanácsot már hallgatott végig riporter, a kályhába bujva. Császártalálkozón már kiszolgált riporter, mint lakáj. A vonaton kísért már fejedelmeket, mint konduktor vagy fűtő. És én nagyon hiszem, hogy az abruzzói herceget a Himalája tetején, Wellmannt az északi sarkon, ha valaha odaérkezik, egy riporter fogja fogadni lekötelező mosollyal:

— Jó napot, jó napot! Eljöttem, hogy megírjam a becses megérkezését.

A magam részéről (pedig nem vagyok hitetlen ember) elvesztettem a bizalmamat mennyországban és pokolban. Nincs mennyország se pokol. Mert ha volna, lehetetlen, hogy egyik-másik riporter haza nem szökött volna, megírni, hogy milyen világ van odaát.

Tizenötödik óra.

Ebben szó lesz a kopertás emberről, akit úgy is lehetne nevezni, hogy: »a nagy visszaemlékező«.

A legtöbb redakciónak (vagy kívül, vagy belül) van egy nagy visszaemlékezője, akit úgy is szokás nevezni, hogy a kopertás ember. Roppant hasznos, szinte

nélkülözhetetlen tagja a szerkesztőségnek, mert ő az, aki mindent tud és mindenről ír. Meghal valami nagy ember, külföldi vagy belföldi, uralkodó vagy tudós, politikus vagy színész, író vagy orvostanár, felfedező vagy zeneművész, katona vagy milliárdos, az mindegy a kopertás embernek, egy óra mulva szállit róla élet- és jellemrajzot, adomákat és apró eseteket, citál a műveiből, ösmeri a családi összeköttetéseit, tud róla tréfákat és elszólásokat, s ha apró ballépései voltak az életben, azokról is pontosan beszámol.

Csak annyit kell neki mondani:

— Kopertás ur, a belga királyról kell három hasáb.

És ő leül, és ír a belga királyról három hasábot. Vagy ha kell, ír ötöt is. Vagy tárcát, vagy apróságokat, vagy tíz-husz innen-onnant. És a csuzimai ütközet évfordulójáról is tud írni, vagy Beethoven emlékééről, vagy Napoleon szerelmeiről, Gorkij vándorlásairól, Eulenburg bajairól, a tüdővész szérumáról, a telefon jubileumáról, a repülőgépek történetéről.

Mindenről a világon tud írni. Alaposan, okosan, szépen.

Az ember elbámul rajta, hogy férhet el mindez a fejében. És hogy tudja ugy elrendezni az agya fiókjait, hogy első szóra előszedi a megfelelő tudományokat.

Hát nem is fér a fejébe. Csak a kopertákba. Azokba rettenetesen sok dolog belefér.

Szóval, a nagy visszaemlékező ugy tesz, hogy beszeres sok száz meg száz kopertát. És reggelenként, amikor a jó lelkiismeretű ember még javában horkol, már ott ül a kávéházakban, a redakciókban, vagy egyebütt, ahol sok a hirlap, és böngészzi az ujságokat. És elkezd nyjrbálni. Itt egy érdekes történet Carusóról,

emitt egy adoma Vilmos császárról, ott egy pompás élet-rajz Sümegi Vilmosról, emitt egy pikáns eset valamelyik szubret életéből.

A kopertás ember minden érdekeset kívág és kopertákba rak. És nála mindenkinek van kopertája, kicsinek és nagyoknak, császárnak és bányaszerencsétlenségeknek.

Napról-napra, évről-évre növekedik a raktár és szaporodnak a koperták. És egyszerre csak készen van a legpompásabb lexikon, ahol nem száraz életrajzi adatok vannak együtt, hanem nagyszerű kis esetek, vidám anekdoták, apró jellemvonások.

És a legtöbb pompásan van megírva, elmésen, kedvesen, fordulatosan.

Amikor aztán szükség van rá, a visszaemlékező csak belenyul a koperta erdejébe s ott együtt talál mindent. Tárcára valót, jellemrajzra valót, tarka krónikába valót.

A megírással nem sokat kell bajlódni. Csak apró átmenetekkel van néha-néha baja, de esetleg azt is pótolni lehet csillagokkal. Egy félóra alatt készen van a leggyönyörűbb cikk, amely formás, kellemes, érdekes, néha vidám, máskor szentimentális, de mindig jó és mindig aktuális. Szóval a kopertás ember rövid időn nemcsak nagy író és bámulatos tudós lesz, hanem a redakciónak is hasznos és jól megfizetett munkása.

— Bámulatos, hogy milyen sokoldalú ember — mondja az olvasó, amikor a kopertás férfiú cikkeiben gyönyörködik. — És írni is tud; gyönyörűen tud írni.

Bizony, az Akadémiába is könnyebb bejutniok a kopertásoknak, mint bárki másnak. Csak egy baj érheti a kopertás embert. Illetőleg kettő.

Az első baj az, hogy amikor legjobban kell,

sehogy se tudja megtalálni a kellő kopertákat. Minden a kezébe kerül, csak éppen az nem, amire a legnagyobb szüksége van.

A másik baj az, hogy megtalálja a kellő koper-tát. Együtt van a jó finom anyag, jó, finom feldolgozásban. És megírja a cikkét, gyorsan, szépen, pompásan.

Hanem másnap, amikor elolvassa a cikkét, — fene látott ilyet! — hát benne van a cikk az ő lapjában is, a másikon is, a harmadikon is. Jóformán minden lapban benne van és jóformán minden lapban egyformán van benne.

Mert a másik lapnak is van ám kopertás embere, akit úgy is lehet nevezni, hogy »a nagy visszaemlékező«.

Tizenhatodik óra.

Az adomás emberről.

Egyszer egy nagy írónak mi jutott eszébe? Hogy ő karcolatokat ír a tisztelt Házzól. Hogy tréfásan, mókásan, gúnnyal és szatirával megspékelve, karrikaturás rajzokban mondja el napról-napra, hogy mi történik abban a nagy patikában, ahol az ország bajaira gyúrják, keverik, főzik és kavarják a medicinát.

Bizony ez régen volt. Husz esztendeje, vagy több is. Mégse tudtuk elfelejteni azóta se. Mint egy nagy

korszakról az újságírásban, úgy beszélünk ma is azokról a bizonyos karcolatokról.

Benne van az emberi vérben, hogy a kisebb eseményeket mindig a nagyobbakhoz köti. Ha kérdik, hogy mikor született valaki, ilyenformán felel:

— Amikor a Haley-üstökös járt az égen.

Vagy:

— A szedáni ütközet napján.

Vagy pedig:

— Aznap, amikor a trónörökös meghalt.

Az újságíró is szereti mondogatni:

— Ez még akkor volt, amikor Scarron írta a tisztelt Házat.

Értsd, hogy ő akkor is volt valaki, amikor a nagy karcolatíró dolgozott.

Mégis, rossz hatása is volt ennek a szép időnek a sajtóra. Azóta is folyton karcolatokat irnak a tisztelt Házról. Ami megindult a legragyogóbb humorral, azóta folyton-folyvást folytatódik — furkósbottal. Nap helyett mécsessel világítanak. És a parlamentbe bevonulnak az adomás emberek.

Az adomás ember ott ödöng a folyosón ülés elejétől ülés végéig. Ő nem sokat törődik politikával, eseményekkel, viharokkal, intrikákkal és kulisszatitkokkal; neki vidám móka kell, adoma és elmésség.

Mindenkit megállit, aki közelébe kerül:

— Képviselő ur, mondjon valami elméset.

És a képviselő ur mond valami elméset. És annak a bizonyosságául, hogy elméset mondott, maga is nagyokat kacag rajta és azt mondja, hogy: »nagyszerű«.

Csakhogy mihelyt odébb áll a képviselő ur, konstatálja magában, hogy bizony csacsiságot mondott. Ezt nem lehet megírni. Legfeljebb bolondgombának. Ki is dobná vele a szerkesztő.

Egész délelőtt folyik így a hajsza egy jó mondasért, valami kis ötletért, egy-egy vidám anekdotáért. Száz embert is megfog az adomás, száztól is kap elmésséget, de legfeljebb egy, vagy kettő ha ér valamit. Többnyire pedig egy se.

Hiába, ezekben az emberekben nagyobbára magukban van a nevetségesség, a cselekedeteikben, a viselkedésükben, a komolyságukban. Önkéntelen humort azt liferálnak bőven, de azt meg nem olyan könnyű meglátni.

Az adomás embernek csak olyankor volt jó napja, ha Mikszáth Kálmán, Eötvös Károly, Barcsay Domokos jelent meg hajdanában a Házban. Olyankor tele volt a levegő a magyar humor napsugaraival. Olyankor csak falánk verébnék kellett lennie az adomás embernek és kapkodnia a morzsák után.

De, haj, most már ritkák az ilyen szép napok. A legtöbb honatya százszor van a házban és nem mond semmi jót. A vajda meg csak száz nap közül járt el egyszer. Fordítva kéne ez az adomás embernek.

Több lévén a nap, mint a kolbász, gyártani kell az adomásokat. Jösztök elé jó régi adomás és segítsetek ki a bajból!

És az adomás ember kikeres valamit a régi emlékek közül és ráhuzza az új viszonyokra. Nem a helyzet adja a kezébe az adomát, hanem a kész és meglévő adomához illegeti, módosítgatja az igazságokat.

Ebből többnyire fél-elmésség kerül ki. Valami, ami adomásnak se jó, aplikációnak se jó. De hát, hiába, ha nem lehet többet kihozni ebből a képviselőházból! Itt még a humor is beecetesedett.

Van azért esze az adomás embernek. Nem a maga szakállára követi el a rossz adomát, hanem odaaján-

dékozza valamelyik honatyának. A szájába adja és vele mondatja el.

Másnap aztán megfogja az így kiserkesztett honatya. És megköszöni a szivességét, hogy őt megemlítette.

Ezek a legkisebb adományt is szívesen elfogadják.

Tizenhetedik óra.

A szomorú emberről.

A temetési vállalatoknak vannak olyan nagyszakállu, tekintélyes öreg bácsijai, akik ott vannak minden nagyobb temetésen; gyertyát visznek, szomorú arcot váganak és a megfelelő pillanatokban hangos zokogással elősírnak. Ezek olyan hangulatcsináló bácsik, akik annál keservesebben zokognak, minél nagyobb borraivalót kapnak.

Hogyan csinálják ők, az, úgy látszik, üzleti titok. Elég az hozzá, hogy már az arcuk is ünnepélyes és a ráncok akképp vannak elhelyezve, hogy valami szomorú melancholia, valami megható gyász ül örökké az ábrázatukon. A könyzacskójuk pedig mindig tele van, mint a Rothschild zsebe. Akármelyik pillanatban meg tudják cselekedni, hogy öreg könnycseppek szaladnak végig hosszú szakállukon.

Nos hát, a redakciónak is van ilyenféle embe-

rük. A szomorú ember ez, aki mindig sir, mindig kesereg, mindig panaszszal van teli.

Sajnos, a szomorú bácsinak van a legtöbb dolga a szerkesztőségben; sokszor annyi, hogy nem is győzi. Ilyenkor kíséret-sírókat adnak melléje, ifjú kezdőket, akik a szomorú ember nem egészen hálátlan pályáját választják élethivatásul.

A szomorú ember reszortjába sok minden dolog tartozik. Először is a gyászrovat. A halál mindig szomorú és a nekrológokhoz mindig valami mélabus hang kell, lágy akkordokkal, amit a szomorú ember mindig bőségesen tart raktáron.

Akárhányszor nyolc-tíz gyászjelentés fekszik délután a szomorú ember asztalán és olyankor ő maga is nagyokat sóhajt, mielőtt munkába kezd.

— Hej, hej! Pusztulunk, veszünk, mint oldott kéve, széthull nemzetünk! — sóhajtja. — Pali, hozzon egy korsó sört.

És hamar hozzáfog a halottak elsiratásához. Nagyság szerint (a halottaknak inkább megvan a nagyságuk, mint az élőknek) mindegyiknek ad egy-két elismerő, jó szót, néhány meleg jelzőt, amit az elevenektől bizony szívesen megtagadunk.

De azután jön csak a munka java. Balesetek, katasztrófák, szerencsétlenségek, az élet mindennapi tragédiái, amik mind, de mind megkövetelnek egy-két könyvet az érző emberektől. Ezeket a szomorú, gyászos történeteket nem lehet csak úgy szárazon belenyomni a lapba. Ezekhez méla hang kell, amelyik egyszer szomorú, mint a tilinkó, máskor méltóságosan ünnepélyes, mint az orgona.

A szomorú embernek megvan hozzá a skálája

és én is, aki messziről nézem, szinte leolvasom az arcáról a gyászos eseményeket, amiket papírján elkésereg. Minél szomorubb a hír, minél megrendítőbb az eset, amelyet megható formában elmond, annál ünnepeyesebb lesz az arca, annál komolyabb a nézése, annál nedvesebb a szeme. És annál sürűbben hangzik tompán a sarokból rekedt, sirós hangja:

— Pali! Gyorsan még egy korsó sört!

Az ötödik korsó sörnél már biztos, hogy valami végzetes katasztrófa sujtott le valahol.

Néha a politika is a szomoru ember tolla alá kerül, nagyon gyakran a termésjelentés, majdnem mindig a közoktatásügyi rovat és kizárólagos birodalma a szomoru embernek a munkásvilág és a kistisztviselők helyzete.

Nem tud ezekről a dolgokról senki igazán írni, csak a szomoru ember.

És ne higgye senki, hogy a szomoru ember mindjárt olyannak jött a világra. Dehogy. Az ujságírók csak később lesznek szomoruakká, mint ahogy a legtöbb őshaju ember is valamikor fekete volt vagy gesztenyeszinű. Verseket írt valamikor a szomoru ember és vidám történeteket és kacagtató mulatságos eseteket. De aztán jött egy szomoru eset, s ő azt is megírta. Érzéssel, melegen, meghatóan. S azután odaadtak neki még egy és még egy és újra tíz szomoru történetet, s ő írta, írta valamennyit szívvvel és megértéssel. S mivel nagyon sok a szomoru dolog nálunk, mindig tele volt a keze munkával és utóbb már maga is szomoru ember lett és nem is tudott egyebeket írni, csak szomoru dolgokat.

Mert nem tréfa az; komoly valóság nagyon. A magyar ujságíró mind vidáman kezdi a pályáját. De

ahogy szépen, lassan belemelegedik, ahogy kinyilik a szeme, ahogy megtanul látni, ahogy szaporodnak a tapasztalatai, előbb-utóbb bizonyos, hogy nagyon szomorú ember lesz belőle.

Tizennyolcadik óra.

A vidám emberről.

Nagy hiba volna a vidám embert összetéveszteni a tréfás emberrel. Egészen másvalami az. Amit mi tréfás embernek mondunk (a német Witzbold-nak hívja), az tisztára tréning dolga. Például a kereskedelmi utazó majdnem mind tréfás ember. Az utazik folyton; a vonaton, korcsmában, kávéházakban mindig együtt van emberekkel, akik itt is, ott is hallottak, láttak, tapasztaltak mókás eseteket, ügyes mondásokat, kacagtató vicceket, elmés anekdotákat. És elmondják egymásnak és mulatnak rajta. És egy-két esztendő alatt összegyűjtenek egy olyan viccraktárt, hogy akár napestig se beszéljenek egyebet, csak vicceket. S nekik minden időre, minden alkalomra van egy kész viccük. És előrántják.

Rákot eszel, akkor a rákról tud egy ügyes tréfát. Trüszszentesz, nyomban elmond egy adomát a trüszszentésről. Ujságot olvasol, akkor az ujságról tud valami formás történetet; vagy légy esik a borodba, s akkor ő a borról is, a légyről is mond egy-egy adomát és még az esésekről is általában. Sőt ha megvan

az adoma és nincs meg az alkalom az elmondására, akkor előrántja a hajánál fogva:

— Ön legyet említett? Vagy nem említett legyet? No, mindegy, erről eszembe jut...

És mindenképpen elmondja a történetét.

Nos, hát ez még nem a vidám ember. A vidám embernek rendesen nincsenek történetei és ha véletlenül vannak, képtelen őket elmondani. Elfelejtí a point-jét, vagy összezavarja egy más dologgal; szóval, rendesen belesül.

A vidám ember külsejére komolybeszédű ember. Nem keresi a tréfát és nem is tud megkacagtatni. A vidám embernek csak derüs világnézlete van; valami szelid, napsugaras életfilozófiája. Szóval olyan ember, aki mindig, mindenhol és mindenkor a szebbik, a kellemeesebbik, a jobbik oldalát nézi a dolognak.

Ezekből lesz a humorista.

Egy igen egyszerű példával akarom illusztrálni, hogy milyen az epés ember és milyen a derüs ember. Bemennek együtt, mondjuk, egy nyári vendéglőbe és rendelnek egy-egy libapecsenyét uborkasalátával. Másfél óráig ülnek étlen-szomjan, káromkodva. Végre a pincér hoz nekik egy körített liptóit és egy harmadnapos kenyeret.

Ezt az esetet az epés így meséli el, vagy írja meg:

— Ázsiában élünk, a legsötétebb Ázsiában. Bemegyek tegnap este egy vendéglőbe, egy egészen tisztességesnek látszó, külsőleg majdnem élvezhető vendéglőbe. De, úgy látszik, a tulajdonosa haramiavezér, a személyzete pedig csupa szemenszedett lóköttő. Libapecsenyét rendeltem, uborkasalátával, pedig láttam, hogy az ára milliomosok számára van megállapítva. És most képzeltétek, mit csinált az a fosztogató-had? Várattak más-

fél óráig. Az orrom alatt hordták folyton a finom ételeket, amiből én csak a szagot kaptam. És amikor már dultam-fultam mérgemben, amikor már törni és zuzni szerettem volna, akkor végre előkerül az a zsvány pincér és elém tesz valami kotyvalékot, amire azt mondja, hogy az garnirozott lipthói. Hát ilyesmi csak Pesten történhetik meg. Váratnak, koplaltatnak, dühösitenek és aztán valami kutyának való rongyot vetnek elém. No, a fejéhez is vágtam.

A derüs világnézetű pedig így mondja el, vagy írja le:

— Már rég nem mulattam olyan jóízűt, mint tegnap este. Bevetődtünk egy tulzsufolt vendéglőbe. No, gondolom, itt nem kapok se helyet, se ételt, se italt. Amilyen szerencsém van, mindjárt kaptam helyet. És pincér is jött rögtön. Pompásak ezek a pesti pincérek; ezer szemük van és ezer kezük. Valami drágábbat kellett rendelnem, mert az embernek költenie kell, ha ilyen tömegben elfoglalja a helyet és azt is gondoltam, hogy az olcsóbb ételek már bizonyosan elfogytak. Hát libát rendeltem és uborkasalátát. Pedig a libán alig van egy falat hus, az uborkasaláta pedig a legegészségtelenebb étel a világon. Hála istennek, nem hozta mindjárt a pincér és én nyugodtan nézhettem a nyüzsgő, falánk, hangos tömeget és hallgattam a pompás katonazenét. És a végén, tudjátok, mi történt? A pincér körözött lipthóit hozott. Mintha a lelkemben olvasott volna. Pompás volt, jóízű és amellet olcsó. Adtam is neki fejedelmi borralalót és úgy jóllaktam, mint egy császár.

Hát ebben különbözik a vidám ember az epés embertől. Hogy a dolognak a kellemes oldalát tekinti csak. Meg tudja találni azt a nézőpontot, ahonnan minden szép és jó, mosolygós és világos. Hiába, ahová a nap süt (és hála isten, mindenhová jut a sugaraiból, ha ma

nem, hát holnap), ott világosság van és sötétség van. És minél nagyobb a fényesség, annál feketébb az árnyéka.

Az egyik csak a feketeséget látja és epés lesz tőle a természete. A másik csak a fehérséget nézi és derüs lesz a hangulata.

A vidám ember a szerencsésebb ember a kettő közül. És a jobb ember mások számára. Mert ő megnyugtat, kibékít és néha napján megkacagtat. Aki pedig jó kedvet vált ki az emberekből, egy kedves ajándékkal lepte meg őket.

Becsüljük meg a vidám embereket, még ha egy kicsit bolondosak is. Különösen a sajtóban. Mert ott minden egyes vidám ötlet egyszerre ezreknek és ezreknek szerez egy-egy kellemes percet.

✧

Tizenkilencedik óra.

Mégegyszer a humorista.

Az összes írómesteremberek közül a humorista aratja a legkönnyebb és legolcsóbb sikereket. Az oka valósággal a tenyéren fekszik. Hát persze, a szomorú, a megható, a nagyképűen komoly és szörnyűségesen okos dolgokat az emberek egyszerűen nem olvassák el. A jókedvű ember félrelöki, mert nem akarja elronttatni a jókedvét. A rosszkedvű ember meg félrelöki, mert elég baja van neki magának; minek vegye a nyakába még a másét is.

A vidám dolog egészen más. Vidám lenni mindenki szeret, nevetni mindenki akar. A csiklandozás kellemesebb valami, mintha az embernek reszelt tormát tartanak az orra alá és megríkatják vele.

És mivel szivesebben nevetnek az emberek, mint sirnak, könnyebb a kacajt kicsalni belőlük, mint a könnyet. Egy kicsike kis ötletért, egy parányi kis elmés-ségért, egy makulányi humorocskáért már hálás az olvasó. Nevet rajta, újra elolvassa, másnak is elmeséli, hogy ismét nevetessen.

A humoristából ekképp könnyen lesz népszerű ember. Az olvasó a jót sokáig az eszében tartja, a rossz-szat hamar elfelejti. Komoly, okos dologra épp oly könnyen mondják rá, hogy számárság, mint ahogy vidám számárságra rámondják, hogy kedves ötlet. Még az értelmetlenséget, a bolondságot, a formátlanságot is elnézik a humoristának.

— Ebben valami huncutság van, vagy valami elrejtett mély gondolat, — véli az olvasó. — Kár, hogy nem értem.

Szóval: a humorista-pálya vidám pálya. Csak jó adag könnyelműség kell hozzá és egy csipetnyi léhaság. Hogy az embernek ne legyen szent semmi a világon; se intézmény, se meggyőződés, se tekintély. Hogy nekimenjen mindennek és mindenkinek a kis tolvajlámpásával és óvatlan pillanatokban belevilágítson az arcába. Hogy ne törődjék a saját gondjaival, bajaival, kínjaival, hanem tréfálkozzék mindig és mindenkivel és minden körülmények között.

Ez az utóbbi a nehezebbik része a mesterségnek. Mert a humorista, ha már egyszer beleesett a mártásba, kell, hogy mindig humorista maradjon. Legyen jókedvű akkor is, ha jóllakott, akkor is, ha éhes. Legyen vidám, ha üres a zsebe, legyen ötletes, miközben

a butorait licitálják és legyen tele tréfával, mialatt görcs huzza össze a zsigereit. Szóval a humoristának még az anyósa temetése napján is vigan kell szórnia az elmés ötleteket. Milyen kinos lehet ez; istenem, milyen kinos.

Szép időben, rossz időben, napsugárban, hóban-sárban mindig vidám legyen és kedves a humorista. Ötletei legyenek házbér napján, vidám szempontokat keresen, amikor sirni szeretne és tréfálkozzék, amikor káromkodó kedve volna.

Csak jó adag könnyelműség segít keresztül az efféle bajokon.

Azért a redakcióban csak megvan valahogy a humorista. Elvégre azt senki se látja és senki se bánja, ha egyszer-másszor könyes szemekkel, vagy reszkető kezekkel írja a maga tréfás mókáit, vagy gúnyos torzképeit. A belisztezett képü bajazzón se látszik meg, hogy mi marja a szivét, mialatt a bukfenceit veti.

De már társaságban rossz dolga van a humoristának. Ott, mihelyest megjelenik, egyszerre csak rátapad minden szem. És az emberek sugdossák egymásnak:

— Tudod, ki ez? Ez az a híres humorista. Várj csak egy kicsit, mindjárt mond valami viccet.

És mindenki várja, hogy mit mond. Mindenki lesi az ajkairól a tréfát, a mókát, az elmésséget. És amikor nem szól semmit, vagy csupán hétköznapi dolgokat mond, akkor nagyon csalódottan nézik, nézegetik.

— Ki hitte volna, hogy az ilyen okos ember olyan nagy számár legyen.

Néha még tesznek vele egy végső kísérletet. Körülfogják szép asszonyok, szép leányok és ostromolják:

— Kedves humorista ur! Adjon elő valamit. Valami vidámat. A mi kedvünkért.

Még ezer szerencse, ha úgy alakul ki a vélemény felőle, hogy türhetően okos ember tollal a kezében. De ha beszélni kezd, egyszerre kisül róla, hogy nem tud semmit.

Huszadik óra.

Ebben bemutatásra kerül egy sokszor megénekel, ennélfogva meglehetősen közismert alak: a »lapunk barátja«.

Csudálatos-e, vagy természetes, én nem tudom, de mindenben rendszerint az a legszorgalmasabb ember, akinek a legkevesebb dolga van. A redakcióban a legszorgalmasabb ember a »lapunk barátja«. Ő megy el legutolsónak a műhelyből és ő érkezik legelsőnek. Nem jöhetünk olyan korán, hogy ő már ott ne üljön az asztalunk mellett és ne turkáljon az írásaink között.

— Felkeltünk már, kibujtunk az ágyból? — így fogad. — Mondhatom, elég későn. Itt garmadával hever a munka és te most jössz, amikor már a nap is elvégezte a java munkáját. Jó lesz korábban felkelni, ifju barátom. Korábban felkelni!...

Az ember morog valamit, amiből lapunk barátja egy szót se ért. Veheti annak is, hogy »adjon isten jónapot«, de annak is, hogy »vigyen el az ördög«. Ahogy én a redakcióbéli szokásokat ismerem, inkább az utóbbihoz hajlik a morgás, mint az előbbihez.

Lapunk barátja nem huncut, hogy rosszra értse a morgást. Ő jóra érti.

— Jó lapunk van ma, — folytatja a beszélgetést. — Sok érdeemes közlemény, saját külön szenzáció, jó cikk, kellemes tárca. Majdnem minden jó benne, csak a te cikked gyöngécske egy kicsit. Nem úgy irtad meg, ahogy mondtam. A végén kellett volna kezdened, a csatánál. Hogy mindenki elolvassa.

Szeretnéd fejbe ütni lapunk barátját, de nem teszed. Ha már szid, inkább itt szidjon, mint a kávéházban, vagy másutt.

— No, no, azért nem olyan rossz. De máskor hallgass rám. Akkor ember lesz belőled.

— Ugyan ne nagyképüsködj. Hiszen nem is beszéltünk erről a dologról.

— Nem beszéltünk? No, az lehet. Akkor más-sal beszéltem a dologról. Nem baj. Hát mit irsz holnapra; beszéljük meg a holnapi cikket.

Az ember ilyenkor már kezd türelmetlen lenni.

— Kérlek, kelj fel már az asztalom mellől. Mindenekelőtt engedj a helyemre.

— Ráérsz. Nem olyan sürgős a dolgod. Itt szeretek ülni ezen a helyen, mert innen látom a jövőketmenőket.

— Az ajtóban még jobban látod. S akárhol szeretsz is ülni, most már elég volt. Nekem dolgom van. Engedj a helyemre.

Nagynehezen feltápáskodik.

— Jó, jó. Hát csak ülj le. De aztán valami okosat irj; valami szépet.

S odébb megy egy szobával.

— A fiunak odaát már adtam témát. Valami gyönyörű témát, — így kezdi a másik szobában. — Meg-

lássuk, hogy mit hoz ki belőle a gyerek. Ha úgy írja meg, a hogy mondtam neki, akkor szenzáció lesz.

Végiglátatlankodik a szobákon. S ha elvégezte, előlről kezdi.

Közben hall itt is valamit, ott is. Hogy mi van a táviratokban, micsoda nagy esemény történt itt, vagy ott, mi a vélemény az új darabról, vagy egy könyvről, vagy egy íróról. És amikor ekképp tele van, mint a pióca, akkor rohan a kávéházba, vagy a rendes klubjába. És kipakol. Elmesél újságokat, kibeszéli, micsoda események lesznek a holnapi lapban, mi van a legfrissebb táviratokban. S mindig hozzáteszi:

— A legjobb információ! Most jövök a redakcióból!

Szóval, nagytekintélyű ember. Aki mindent tud, mindenről leghamarább értesül és alapos véleménye van művészetről, irodalomról, politikáról. Amit ő mond, az mind aranyigazság, mind kész bölcsesség, tökéletes orákulum. S nem is próbál benne senki se kételkedni, hiszen másnap csakugyan minden benne van a lapban.

Félnek is tőle, mint a tüztől. Mert akármi hibát, rendetlenséget, mulasztást tapasztal az életben (már mint a saját kis köreiben); ha rosszul szolgálják ki a vendéglőben, ha nem szállítják pontosan a villamoson, minygyárt kirukkol a félelembe ejtő fenyegetéssel:

— No, ezeket majd megtanítom móresre. Majd adok nekik a lapban.

Respektálja is mindenki. És nem gondol rá senki, hogy a kutyáról és a harapásról szóló mondas senkire se illik rá annyira, mint az újságíróra. Az újságíró sohase fenyegetőzik a lappal. És aki fenyegetőzik vele, az minden lehet a világon, csak éppen újságíró nem.

Huszonegyedik óra.

Bemutatjuk a báli tudósítót.

A báli tudósító az ujságírás Tisza-virágja. Csak napokig, legfeljebb hetekig él, azután csöndesen, zajtalanul elhunyt.

Az ő ideje a tél. A farsang. Amikor az emberek mulatnak, vidám zenére ütemesen ugrálnak, akkor veszi át a báli tudósítás az ő zajos birodalmát, s uralkodik mindenk felett. Ha Carneval herceg a tél fejedelme, akkor a báli tudósító az ő hadsegéde, vagy talán a fővezére is. Szóval a herceg ő fensége után a legfontosabb személy a mulatságok birodalmában.

Ezt már a külseje is elárulja. A báli tudósító mindig kifogástalan frakkban jár, lakkcipőben, selyem-mellényben. A nyakán fehér nyakkendő van. Ilyen dreszben jelenik meg reggel a kávéházban, délben az ebédnél, délután az alsós partira, s éjjel a bálókban. Azt hiszem, az egész garderobeját becsapja a báli tudósító szezon elején, csakhogy minél formásabb és elegánsabb legyen.

A szerkesztő is, mikor szerződteti a báli tudósítót, abszolúte nem érdeklődik annak írói vénája iránt. Meg se kérdezi, hogy miféle műveket alkotott korábbi pályáján. Sőt, ha novellákat hoz, esetleg ki is teszi a szűrét.

Csak azzal törődik a redaktor, hogy jó képe van-e a báli tudósítónak és elegáns frakkja. Mert írói készséggel senki se tud bálilag tudósítani, ámde jó frakkban a legtöbb ember tud.

Valamikor olvastam róla egy statisztikát, hogy különféle embereknek hány szóra van szükségük az életben. Ezek a számok egyszerűen megdöbbenőek vol-

tak. Kisült belőlük, hogy akárhány ember végigéli az életet néhány szó segítségével. Egy magyar paraszt (pedig a gazda nyelve aránylag roppant gazdag) nem használ többet négy-öt száz szónál. Egy városi kereskedő két-háromszázzal beéri. A pesti háziurnak elég ötvenhatvan szó; abban is csak egy főnév van, az, hogy stájgerolni. A báli tudósítónak még kevesebb elég. Három-négy frázisból megél egy egész télen keresztül:

— Ma lezajlott a jogászbál.

— Az orvosbál zajlott le a mai napon.

— Ma a gyógyszerészbál lezajlásának napja volt.

Harminc napig zajlaszt illetéknépp, anélkül, hogy valami nagyon megerőltetné az elméjét. Még az első négyessel sincs valami sok baja.

— Az első négyest nyolcvan pár táncolta.

— Száz pár lejtette az első négyest.

— Az első négyesre nyolcvan pár állott sorba.

— Száz párt olvastunk meg, amikor a rendező elkiáltotta: »Négyesre felállani!«

Tessék. Ez az egész frazeológiája a báli tudósítónak. Ha mindezekhez még hozzáteszi, hogy »a bál fényesen sikerült«, akkor kiváló írói egyéniség.

Mégis, hiába, fontos személyiség a lapnál a báli tudósító. Ha ő azt mondja este, hogy:

— Mára kérek ötszáz sort fentartani, — akkor ez az ötszáz sor fenn van tartva. És inkább kihagyják a lapból a vezércikket, a tárcát, a humorkát, a szociológus okoskodásait, de a báli tudósításokat nem hagyják ki soha.

Mert arra talán még sohase volt eset, hogy az olvasó a kezébe vette a lapot, mondván:

— Lássuk, hogy mit okosodik ma az én kedves szociológusom.

De arra igenis van eset, tizezer és százezer, hogy az olvasó reggel a kezébe veszi a lapot:

— Lássuk csak, kik voltak tegnap este a jogászbálon!

És böngészi a neveket és úgy megőrül egy-egy ismerősnek, mint vak a garasnak.

— Ejnye, ejnye. Ezek is ott voltak. Kiváncsi vagyok, honnan vették a pénzt.

Különösen, aki maga is ott volt, vagy a felesége, vagy a leánya, az nézi csak szigoruan a névsort. És jaj annak a lapnak, amelyben nincsen benne a nagyon keresett név. Arra a lapra örök időkre ki van mondva az ítélet:

— Ilyen komiszul szerkesztett lapot még egyet se láttam életemben.

Huszonkettedik óra.

A szerkesztői üzenetekről.

A szerkesztői üzenetek a legkülönösebb rovata az ujságnak. Jóformán csak nálunk van meg; abban az országban, ahol hirlap és olvasó között sokkal több intimitás maradt meg, mint bárhol egyébütt a világon.

Bizony az úgy van, hogy külső országokban a lapcsinálás üzleti vállalkozás, még pedig nem a legutolsó üzleti vállalkozás. Milliós befektetéssel megindítanak valami lapot és abból a befektetési millióból több milliókat akarnak is, fognak is kikovácsolni. Így aztán a lap mindenféle kérdésekben, de legfőképp a politiká-

ban, üzleti szempontokat követ és az előfizetővel és az olvasóval szemben se más az ujság, mint üzlet.

Azok a lapok így beszélnek:

— Én csinállok egy lapot, te előfizetsz egy lapra. Ha az enyém tetszik, az enyémet veszed meg; ha a másik inkább kedvedre való, vásárold meg azt. Szóval itt egy lap. Ha akarod, megveszed, ha nem akarod, nem veszed meg. De azontul egymáshoz semmiféle közünk sincs.

Nálunk a lap nem valami fényes üzlet. Olyan, mint a legtöbb mesterség nálunk, csakhogy éppen megvan. Olyan, mint a tanító, vagy az orvos, vagy az ügyvéd. Azt se fizetjük meg becsületesen és mivel érezzük, hogy adósai maradtunk, hát úgy félig-meddig családtagnak tekintjük. Szóval a pénz helyett, ami magunknak sincs bőven, szeretettel fizetünk. Abból mégis több van a legtöbb háztartásban raktáron.

Igy lesz a lapból is családtag. Az ujságjáról mindenki úgy beszél, hogy »az én lapom«, s mindenki a maga lapját tartja a legjobb, a legbecsületesebb, a legderekabbb ujságnak. Hisz neki, bizik benne s elnézi az apró hibáit, úgy, ahogy a saját gyermeke hibáit elnézi.

S lassan-lassan kifejlődik ujság és olvasó között az a familiáris intimitás, amelynek a szerkesztői üzenetekben látjuk a fotográfiáját.

Hogy ilyen módon mi minden kerül bele a szerkesztői üzenetekbe, arról csak annak van sejtelme, aki rendszeresen olvassa, vagy rendszeresen csinálja.

A szerkesztői üzenetekben megtaláljuk a családi és a közéletnek minden nagy és kicsi dolgát a bölcsőtől a koporsóig. Épp úgy megkérdezik a laptól, hogy a kis gyerekeknek mit kell enni adni, hogyan kell bepólyázni, miképp kell a hasfájását megszüntetni, mint ahogy meg-

kérdezik, hogy milyen ruhában, minő arccal, miféle járással megy el az ember valakinek a temetésére. A kislány megírja a lapnak első szerelmi gondolatait, amiket még a mamának se mer elmondani; a fiu orvosi tanácsokat kér a laptól, amiket a házi orvostól nem mer kérni, a papa pedig pénzügyi kalamitáisait panaszolja el, amiket még a felesége előtt is titkol.

Az életnek micsoda mélységeibe lát bele a szerkesztői üzenetek írója, s mennyi anyagot gyűjt, amikből a legbájosabb komikum és a legédesebb együgyűség ragyog ki. S milyen meseszerű fantáziája van a legtöbb olvasónak, amely a leglehetőlenebb kérdések kieszelésében nyilatkozik meg. Hiszen már régi dolog, hogy egy csacsí gyerek többet tud kérdezni, mint a mire száz bölcs meg tudna felelni. Már most tessék elképzelni nem egy, de ezer és tizezer kíváncsian kérdezősködő gyereket; s egyetlen bölcsöt, akinek mindezekre felelnie kell, s aki nem is egészen bölcs.

Hát ez a szerkesztői üzenetek írója!

Valami kis izelítőt mégis kell adni belőle, hogy micsoda levéltengeren eszi keresztül magát napról-napra az üzenetű.

Kezdi egy tizenhat usque harminckét oldalas apró, vékonybetűs levélkén, amelyben egy tizenhat usque harminckét esztendő hajadon szerelmi ügyekben kér szives felvilágosítást és utbaigazítást. Egy fiatal ember már hosszabb idő óta érdeklődik a hölgy iránt, s a minap egyszer séta közben már érintette is a jobb combjával a bal kezefejét. És ekkor suttogó hangon ezt mondta:

— Pardon!

Vajjon ez-e az igazi szerelem?

Az üzenetíró erre hosszú fejtegetésbe kezd a szerelemről általában és a szerelem megnyilatkozásáról különös esetekben. Én egyszerűen ezt felelném:

— Még nem. Várja be, hogy mi lesz a másik kezefejevel.

Megint egy hosszú levél. Lovagias ügyről van szó. Tessék arról dönten, hogy a »marha« szó becsületsértés-e, s kell-e ezért a legjobb barátoknak egymást provokálniok.

Az üzenetíró nekiül s megszerkeszt egy lángoló vezércikket a párbajmánia ellen. Én inkább ezt üzenném:

— Igaza van.

De hogy kinek van igaza, nem üzenném meg.

Harmadik levél. Egy fiatal hölgynek mitesserjei vannak. Hogyan kell őket kiirtani. Az üzengető hosszú recepteket ír. Pedig röviden ezt mondhatná:

— Értem őket.

Valaki a politika iránt érdeklődik. Teljes jellemrajzot óhajtana egy honatyánkról. Az a kívánsága, hogy fákljával világítsunk bele a lelkébe.

Az üzengető lelkiismeretesen felel (De a feleletben nem meri kiírni a honatya nevét). Hát nem volna egyszerűbb csak ennyit felelni:

— Minek oda fáklja? Megteszi egy gyufaszál is.

Hogy miket kérdeznek még? Megkérdezik, hogy ki lesz a legközelebbi utas az északi sarkon. Megkérdezik, hogy hol lakik Kohn Izidor, akiről semmi közelebbi adatot nem lehet tudni, csakhogy egy szemölcs van a bal szeme alatt. Megkérdezik, hogy mi mindent lehet vásárolni a koronás bazárban harminchatezer forintért. Megkérdezik, hogy ha a király véletlenül prűsz-szent, illik-e rámondani, hogy »Kedves egészségére!« Megkérdezik, hogy hol lehet ócska levélbélyegekért új szercsengyerekeket venni. Megkérdezik, vajjon gyilkosság-nak minősíthető-e, ha valaki az anyósát addig csókolja, amíg megfulad. Megkérdezik, ha vajjon a legyek egybekelés előtt tartanak-e kézfogó ünnepet, s vajjon Szte-

rényi államtitkár a képviselőket is csak hivatalos fogadónapjain bocsátotta-e maga elé.

Megjegyzem, hogy eddigelé csakis a természetes kérdéseket soroltam fel. A furcsákat nem merem elmondani, mert azokat nem hinné el senki.

S az üzenetezőnek mindenre felelnie kell. És tanácsot kell adnia az embereknek. És bíraskodnia kell vitás kérdésekben. És kritizálnia kell ifju kezdők apró szárnypróbálgatásait. És életpályát kell választania ismeretlen ifjak számára. És vőlegényt ismeretlen hajadonok számára.

S amikor mindent elintézett szépen, okosan, lelkiismeretesen, gondosan, akkor azt mondják róla az olvasók, akiknek nem adott igazat a feleleteiben:

— Ez se tud semmit. Ez is csak olyan csacsi, mint a többi.

Huszonharmadik óra.

A szociológusról.

—

A szociológus, vagyis a társadalmi tudományok művelője és alkalmazója, igen fontos személyiség a szerkesztőségekben. Hogy úgy mondjam, ő a szerkesztőségi igazságszolgáltatás, aki ítélkezik elevenek és holtak, cselekedetek és mulasztások fölött. És ne tessék gondolni, hogy az ilyen ítélkezés egészen indifferens dolog, mivelhogy a szociológusnak nincsen végrehajtó hatalma. De igenis van. Ő felemel és lesújt, nem egy, de ezer és

tízezer ember nevében. És az ő ítélete felebbezhetetlen, legalább huszonnégy óráig.

A szociológussal tehát érdemes nagyon komolyan foglalkozni. És nem is lehet másképp, lévén ő a legkomolyabb és legméltóságosabb ember a világon.

Jöszte tehát nagy komolyság! Segíts megrajzolni a szociológust.

A szociológus korra nézve nem egészen fiatal és nem egészen öreg ember. A fiatal ember nem lehet szociológus, mert még nem elég nagy a tekintélye, az öreg nem lehet az, mert már megcsappant a tekintélye. A legalkalmasabb a szociológiára a deresedő fejű ember, vagy az egészen kopasz. Az utóbbi valósággal született szociológus.

Az érettségen kívül — mint már mondtam — a komolyság a legszükségesebb kellék ehhez a nagy tudományhoz. A szociológusnak még a humoristánál is komolyabbnak kell lennie, másképp nagyon könnyen összetévesztik vele.

Es nagyképű legyen a szociológus, különben egy rézkopeket sem ér az egész tudománya. A beszéd legyen a számára teljesen ismeretlen fogalom. A szociológus nem beszél, hanem kijelent, nem mond valamit, hanem nyilatkozik, nem állít, hanem enunciól. Minden szava biblia legyen. Vagyis olyan fontoskodva állítsa a legközönségesebb együgyűségeket, hogy azok szinarany bölcseségeknek lássanak. Másképp sohase lesz se híres politikus, se jeles szociológus.

És még egyre kell szörnyű nagyon ügyelnie a szociológusnak, épp úgy, mint a politikusnak. Hogy mindenről a világon nyilatkozzék, akár kicsi a dolog, akár nagy, akár van valami köze hozzá, akár nincs, akár ért valamit hozzá, akár nem. Mert jól nézne ki a világ, ha például közhírré válnék, hogy Sümegi Vilmos nem

ért a bankkérdéshez. Vagy ha azt gondolnák az emberek, hogy érvényes az olyan esemény is, amiről a szociológusnak nincsen nyomban véleménye.

A naivabbak ebben a szomorú esetben még azt találnák hinni, hogy szociológia nélkül is tovább foroghat a föld.

Legfőbb jellemvonása a szociológusnak, hogy mindig fáj a feje. De mindig a más feje fáj neki. Jobban mondva, a szociológus az az ember, aki jajgat, amikor másokat ütnek, s mihelyt valakinek fáj valamije, ő borogatásokat rak magára.

Az orvosnak szakasztott ellentéte a szociológus. Az orvoshoz ha jön valaki, hogy fáj a foga, hát akkor az orvos kihuzza a fájós fogát. A szociológus nem. Sőt hozzá sem enged nyulni, hanem körülhordozza az ordító, fájós fogu embert az egészségesek között, ijesztő példa gyanánt. Minél jobban vonaglik és kinlódik a beteg, annál jobban magyaráz róla a szociológus. És ha mégis kihuz valamit, legfeljebb az egészséges emberek egészséges fogait huzza ki, hogy úgy ne járhassanak, mint az a szegény beteg.

Hát igen, a példa, ez a szociológus legfőbb tápláléka. Mert a példa nemcsak látszólag teszi időszerűvé a szociológiai okoskodásokat és elmélkedéseket, hanem a tömeg szemében még bizonyító erőt is kölcsönöz nekik. Persze hogy igaz, amit mond; persze hogy helyes, amit állít, hiszen itt van mindjárt a kézzelfogható példa rá. S nem gondolnak rá az emberek, hogy a példa már teljesen készen volt, amikor a szociológus ráhuzta a kész elméleteit, mint a suszter a régi cipőt ráhuzza az új kaptafára. S amíg rajta van a kaptafán a feslett cipő, egészen formásnak látszik. Csak amikor leveszik megint, akkor látszik, hogy csak a kitömés adott neki némelyes alakot.

A szociológus mindezzel nem sokat törődik. Példa, esemény, történet mindig akad, napjában tízéval, százával. És hozzávaló társadalmi igazság még több.

Igy van aztán, hogy egy-egy eseményből ezer és ezer társadalmi bölcs megél hetekig és hónapokig. Egy öngyilkosság, egy párbaj, valami nagyobb baleset, egy-egy családi dráma, születés, halál, kis esemény, nagy esemény kész koncz a társadalmi bölcselkedőnek. És kihoz belőlük elméleteket százával, ezrével. Hát még az olyan nagy préda, mint teszem az északi sark fölfe-
dezése. Akár igaz a nagy szenzáció, akár nem igaz, Cook járt-e a sarkon vagy Peary, mind a kettő vagy egyik se, a szociológus ontja belőle a cikkeket, a mik mind tele vannak társadalmi bölcseségekkel.

A szociológus pedig nő, egyre nő az emberek szemében, amig egy megközelíthetetlen bölcs lesz, aki szédítő magasságokból néz le az emberiség bajaira, s akinek a konyhájában minden bajra megvan a gyógyító és javító ir. A szociológus minden helyzetből tud kibontakozást, minden veszedelemből menekedést, minden tüzből Phönixként való megélemedést. Nincsen annyi esemény a világon, hogy mindegyikre ne legyen kész igazsága a szociológusnak.

Csak ne vegye magának azt a fáradságot senki, hogy egy-két esztendőről összegyűjtse a szociológiai igazságokat. Mert akkor rá fog jönni, hogy a szociológusnak is minden igazság és semmi se igazság. A fő az, hogy a kaptafa belepaszsoljon a cipőbe.

Huszonegyedik óra.

A sportemberről.

Valamikor régen úgy volt, hogy a sporttudósító-
nak elég volt, ha jószemű, eleven tollu, színes írásu
legény volt. És akkor kiment oda, ahol sportot csi-
náltak és szépen megírta, hogy mit látott. Néha egy
kalapról, néha egy lóról, máskor az időről irt elmés
csevegéseket, amibe beleszötte, hogy kik lettek elsők
a lovak közül, miket fizetett a totalizátor és hány szép
asszony sétált a gyepen.

Régen volt, ámbár igaz volt. Ma más lett a
sport, másmilyenek az emberek és megváltoztak a sport-
tudósítók. Manapság, aki kimegy a versenyekre, az nem
törődik a kalapokkal, nem törődik a lovakkal, nem tö-
rődik a szép asszonyokkal és füttyül a nagy osztalé-
kokra, ha ő nem kapott belőlük. Ma már nincs sport,
ma már csak játék van. Ma azt akarják tudni, hogy nem
történt-e valami huncutság, nincs-e valahol valami istálló-
titok, mik a managerek titkos tervei, s melyik ló nyer-
hette volna meg igazán a versenyt, ha engedték volna
megnyerni.

Szóval a sporttudósító ma már csak félig-meddig
írogat, a fődolga az, hogy ügyes detektív legyen, me-
részt leleplező és elsőrendű lótudós.

Tippeket adjon a sportember, jó tippeket, akkor
legény a talpán.

A sporttudósító tehát ad jó tippeket. Hogy ez
miféle tudomány, arról a laikusnak alig van sejtelme.
Ehhez szükséges, hogy minden lovat ismerjen, tudja az
apját, az anyját, az összes családi körülményeit, a külön
sajátságait és ami legfőbb, az embereket, akik körülötte

vannak. Mert voltaképpen mégse a ló nyeri meg a versenyeket, hanem a gazdája. És hiába ambiciózus a paripa, ha a gazdája nem akar nyerni.

A versenyeken a legnagyobb dolog a handicapelés. Ezt nagy és elősmert ló tudósok végzik, akik minden egyes versenylóról pontosan kiszámítják, hogy mit tud és mire képes, s azután a rájuk rakott cipelendő súlyllyal szépen kiegyenlítik a nyerési esélyeket. Ha a hivatalos handicaper tökéletes ember volna és tökéletes munkát végezne, akkor minden handicap-versenynek egyszerre vége volna. Minden ló egy vonalban futna be a célhoz, ha a handicap kifogástalan.

De hát miért legyen éppen a handicap kifogástalan a világon? Nem is az.

A sporttudósítónak tehát mi a legfőbb mester-sége? Az, hogy jobban értsen a handicapeléshez, mint az, aki hivatalból csinálja.

Ez nehéz dolog, de nem lehetetlen. Elvégre a kritikus is jobban ért a művészethez, mint a piktor vagy szobrász és színész.

Szóval a sportember tippelni tudjon.. És higgyék el, a lóemberek a laptól egyszerűen mesésen tippelnek. Akárhányszor hat verseny közül eltalálnak ötöt.

De hisz akkor gazdag ember lesz ő is és a lapjának minden olvasója!

Nem. Mert a végén aztán nem fogadja meg a kitippelt lovat se ő, se lapjának egyetlen olvasója. Mindannyian csak utólag konstatálják, hogy kitünő jó volt a tipp.

Elmondok egy esetet egyik sportemberről, akit magunk közt csak per lókirály szoktunk emlegetni. Hát a lókirály bemegy a szerkesztőségbe és kikunyorál vagy száz korona előleget.

— Minek az a pénz?

— Fölmegek Bécsbe a versenyekre. A lap érdekében van, hogy lássam a versenyeket.

— És el fogja veszteni a száz koronát. A saját érdekében mondom, hogy ne menjen Bécsbe.

Mikor már a zsebében van a pénz, még egyszer visszafordul a lókirály:

— Szerkesztő ur. Itt fölirtam egy cédulára hat lovat. Ezeket fogadja meg halmozva a holnapi versenyekre. Szánjon rá öt forintot.

Addig-addig beszél, míg a szerkesztő csakugyan rászán öt forintot, s elküldi egy szolgával a fogadóirodába.

Másnap este rettenetesen csönget a bécsi telefon. A lókirály hívatta a szerkesztőt.

— Szerkesztő ur! Szerkesztő ur! Fogadott?

— Mit?

— Hát azt a hat lovat.

— Ja igaz. Igen. Elküldtem az öt forintot.

— Mind a hat bejött. Szerkesztő ur nyert ezer koronát.

— Köszönöm. És gratulálok magának is.

— Nekem? Mihez?

— Akkor bizonyosan maga is nyert. Legalább ötször annyit.

— Dehogy. Minden pénzemet elvesztettem. Küldjön táviratilag husz forintot, hogy haza tudjak jönni.

Hát ilyen a lókirály és minden sportember. Érti a mesterségét, pompásan érti. Csak egy kicsit tönkre megy rajta.

Egy vigasztalása mégis megmarad. Az esztendő végén mérleget csinál. És kiszámítja papiroson és meg is írja a lapjában, hogy aki az egész esztendőn keresztül az ő tippjei szerint játszott, az tíz korona alaptőkével kerek 57.694 koronát nyert.

És amikor ezt megírta nagy büszkén, kölcsön kér valakitől három koronát vacsorára.

Huszonötödik óra.

A törvénytudós riporteréről.

Hiába no, mindenki a maga szemével nézi a világot és az embereket. Amint hogy nem is lehet másképp. A doktornak van beteg ember és van egészséges ember; az ügyvédnek meg alperes van és felperes van. A kártyás kozákokat ösmer és palikat, a korcsmáros éhes embereket és jóllakott embereket, a törvénytudós tudósító meg olyanokat, akikről már irt és olyanokat, akikről csak ezután fog írni.

Ő legalább is osztályozza az emberiséget. És nem egészen jogtalanul. Az már régi igazság ugyanis, hogy minden emberről előbb-utóbb kiszül, hogy számár. Nem született még meg az az ember, aki soha életében el ne követett volna valami kolosszális ostobaságot. És hiába volt okos és bölcs egész életében, azt mind elfelejtik. De az egy számárságát nem felejtik el soha. Még szerencse, ha valaki hamarabb hal meg, mielőtt kiszülhetett volna róla, hogy ő is csak számár.

A törvénytudós tudósító szerint — s alkalmasint neki is igaza van — minden ember követ el életében némelyes gázságokat. Hogyne. A büntető törvénykönyvnek van vagy négyszáz paragrafusa, a kihágási törvénynek vagy kétszáz szakasza, s a különféle egyéb törvényekben,

rendeletekben, szabályzatokban akad még vagy két-háromezer büntetendő kázu. Nincs tehát egy teljes nap az életünkben, amikor valami kis vétség ne terhelné a lelkiismeretünket, nem is szólván a nagy gazságokról, amik szintén elég gyakoriak minden ember életében.

A törvényszéki tudósító ezek alapján így okoskodik:

— Minden ember előbb-utóbb az én tollam alá kerül, hacsak nincs az a különös szerencséje, hogy hamarabb meghal, mint ahogy kiszűlnék a dolgai.

Ezek szerint az ő szempontjából csakugyan két-féle ember van a világon. Olyan, akiről már irt, s olyan, akiről majd ír.

Lát egy elegáns ifjut vidáman fiákkerezni, akkor rámondja:

— Erről már irtam. Vétkes bukás.

Vagy nincs kizárva, hogy így szól:

— Erről még fogok írni. Alighanem sikkasztás.

Egy szép asszony kerül vele szemben. Szédítően elegáns és bódítóan szép. Más embernek összerezzen a szive. A törvényszéki tudósító mosolyog:

— Önagysága alighanem belekerül a rovatomba; botrányos válópör címén.

Ő mindenkit lefoglal magának, államférfiut, kereskedőt, bankárt, tőkepenzest, koldust, csavargót. És ritkán téved. Csak olyankor, amikor valami dolgokra nem jöttek rá.

A hivatás teszi, a mesterség okozza, hogy a törvényszéki tudósító meglehetősen gyanakvó természetű, s nem szeret nagyon barátkozni. Más ember, ha bemegy valami korcsmába, vagy kávéházba, az ajtóban körülnéz, hogy vannak-e jelen ismerősei. Mert ha vannak, akkor odatelepszik melléjük. A törvényszéki tudósító is körül-

néz. De ha vannak, akiket ismer, akkor nem ül oda melléjük.

Más ember, ha köszönnek neki az utcán, barát-ságosan mosolyog, megemeli a kalapját s hangosan ki-vánja a jó napot vagy jó estét. A törvénytudósító félrekapja a fejét, ha köszöntik az utcán s nagyon röstelli az ismeretséget.

Más ember, ha ismerkedik idegenekkel, nagyon meg-örül, ha azt mondják neki:

— Oh, én uraságodat már régen ösmerem és nagy szeretettel olvasom a munkáit.

Ha a törvénytudósítónak mondja valaki, hogy már régen volt szerencséje, akkor a törvénytudósító visszakapja a kezét:

— Ugy? Uraságod ismer? No, akkor én nem aka-rom ismerni uraságodat.

Az ujságírókkal jó dolog barátságot tartani. S nincs kedvesebb mondás a színész, énekes, muzsikus, író, festő, szobrász, iparos, építész, feltaláló, kereskedő, darabszerző fülének, mint amikor ujságíró-barátai meleg kézzszorítással mondják:

— Majd szeretettel irok magáról.

De amikor a törvénytudósító mondja, az már baj. És a legnagyobb ellenségemnek se kívánom, hogy az orvostudomány büszkesége vagy a törvénytudósító öröme váljék belőle.

Huszonhatodik óra.

A beszélgető vagy megszólaltató
ujságíróról.

Itt valami új kifejezést csináltam. Mindjárt kettőt, hogy tessék válogatni benne. A beszélgető, vagy ha jobban tetszik, a megszólaltató ujságíró alatt az interviewolót értem, aki a fontosabb és érdekesebb eseményeket magukkal az érdekeltekkel mondatja el, aki bizonyos fontosabb kérdésekben megszólaltatja a hozzáértőket és intézkedő joggal bírókat.

Az információnak mindenesetre igen helyes és igen korrekt módja a megszólaltatás, amely természetesen sokakat érdekel és mindenkiben bizalmat ébreszt. Vagy talán nem igaz, hogy ha Wekerle Sándor vagy Kossuth Ferenc valamit kijelent egyik-másik hírlapíró előtt, akkor az mindenki előtt szentírás s az egész országnak megrendíthetetlen hite, hogy a dolgok úgy lesznek és nem másképp?

Érthető ilyeténképp, hogy a modern hírlapírás egyik legkedveltebb formája az interview és a hírlapírók közül, a legbecsültebbek az interviewolók. Ki ne emlékeznék Blowitzra, a híres, a nagy Blowitzra, az interview-királyra, aki a legünnepeltebb, legbecsültebb, legjobban fizetett hírlapírója volt a világnak, mert mindenkit megszólaltatott, akinek a közelébe fért; királyokat, fejedelmeket, kancellárokat, államférfiakat, merénylőket, tudósokat, írókat, feltalálókat, hadvezéreket, utazókat. Akiben belül volt valami elmondásra érdemes dolog, azt Blowitz fölkereste és megszólaltatta és mindent kivett belőle.

A riporter-fejedelemnek hívták, az ujságírók elsejének. És szó, ami szó, hosszú időn keresztül a világ-

szenzációk mellett mindig és mindenütt ott volt Blowitz, mint az órában a rugó, ő mozgatta a masinát, hogy járjon.

Lehet, hogy különvélemény, én azonban az interview-kat (amiknek nagy értékéből egy cseppet se akarok elvenni) nem tartom valami elsőrendű ujságírói alkotásnak. Ehhez a feladathoz nem kell se tudomány, se lángelme, se ujságírói nagy талант, hanem kell egy dózis vakmerőség és egy másik dózis szerencse.

Két dolgot kell az ujságírónak megtennie, mielőtt leülhet íróasztalához, hogy papírra tegye a szenzációs interviewet. Az első, hogy bejusson ahhoz, akit megszólaltatni akar. Ezt lehet protekcióval, ravaszsággal, ügyességgel és vakmerőséggel elérni, de rendszerint úgy megy a dolog nagyjában, hogy az ujságíró beküldi a névjegyét és vár. Vagy azt mondják neki, hogy tessék besétálni, vagy azt mondják neki, hogy menjen a pokolba.

Ez tehát véletlen dolga.

A másik feladat, hogy beszéltesen. Ez pedig többnyire nem az ujságírótól függ, hanem a médiumtól. Ha ő akar beszélni, akkor kérdés nélkül is nyilatkozik, ha nem akar, akkor meg harapófogóval se lehet belőle a szót kivenni.

Tehát ez is véletlen dolga. Vagy ha akarom a szerencsémé.

Az interview eszerint a világ legszimplább mestersege. Az ember jelentkezik és ha elfogadják, kérdez. Vagy nem kérdez, úgy is mondanak neki dolgokat. S ha ezek a dolgok, amiknek a megírásához se kell valami nagy ész (csak stenográf munka az egész), megjelennek, akkor az ujságíró kiváló férfiú, nagy zurnaliszta, kitűnő politikus és csudálatosan jól van informálva.

És ha nem sikerül?

Akkor meg nem tud róla senki a világon. Az emberek csak azokat az interview-kat veszik tudomásul, amiket a kisebb-nagyobb Blowitzok megírnak. De hogy hány balsiker esik egy-két siker közé, hányszor nem tud a beszélgető bejutni a médiumhoz, vagy hogy hányszor megy gyorsabban ki, mint be, arról nem beszél a krónika semmit.

Kis ésszel is lehet így valakiből nagy kapacitás. Mert még siker esetén sem végzett a megszólaltató semmivel se többet, mint amit a legegyszerűbb fonográf is elvégezhet helyette.

Sőt a fonográf jobban végezné el. Mert amit a fonográfba mondanak az emberek, azt nem lehet letagadni. De amit az újságírónak mondanak?

Hányszor olvassuk a lapokban, hogy egy-egy interview megjelenése után nyilatkozik a megszólaltatott férfi. Kijelenti, hogy az újságíró nem híven adta vissza, amiket mondott. Nem értette meg egyes dolgait, másokat elferdített. Rosszul adta vissza a nüanszokat.

Az olvasó ilyenkor rendesen a nyilatkozónak hisz. Persze, annak csak tudnia kell, hogy mit mondott és mit nem.

Pedig rendszerint az újságírónak van igaza. A kérdezett elszólta magát, vagy később jött rá, hogy többet mondott, vagy kevesebbet, mint kellett volna. Némely államférfiival az is megesik, hogy véletlenül rosszul hazudott.

És ilyenkor is az újságíróra terítik a vizes lepedőt. Azzal az ürüggyel, hogy a saját szavainak mindenki maga a leghivatottabb kommentátora.

Fonográfval kellene interviewolni. Vagy más politikusokat keresni, legalább Magyarországnak.

Huszonhetedik óra.

Az ujságíró-kisasszonyról:

Azt hiszem, Amerikából került az óvilágba az ujságíró-kisasszony, mint a krumpli és a »Ja szom dzsentlmen« drótostót. A nő a szabadságok hazájában előbb érezte meg, hogy neki is hivatásra van szüksége, mint nálunk, a tradíciók világában. Ha nem is éppen azért, hogy gyakorolja a hivatását, de azért, hogy jobban mehessen férjhez, ha akar. A biztosított kenyér, amely lehetővé teszi a leánynak, hogy leány maradhasson, nem akadálya, hanem elősegítője a házasságnak. Olyan furcsa visszásság ez, mint az, hogy a vak ember ritkábban esik el, mint a látó.

Elég az hozzá, hogy az ujságíró hivatás nagyon ajánlatos a nőknek. A mesterséggel jóformán velejár minden, amit a nők szeretnek. Ott lenni mindenhol, szerepelni mindennap, résztvenni mindenben, hozzászólni mindenhez, hisz ez valóságos ideális állapot a nő számára. Nyitva vannak számára a színházak, a koncertek, a felolvasások, a sokadalmak, a látványosságok, mintha az Isten is nők számára teremtette volna az ujságírói pályát.

És a nő könnyebben is boldogul a mesterségben, mint a férfi. Hát lehet-e egy szép, fiatal teremtéstől valami információt megtagadni? Vagy akad-e olyan ember a világon, aki egy szép nőnek valaha azt felelte: »én magával nem állok szóba«?

Meg kell interviewolni egy nehezen hozzáférhető államférfiut. A bajszos ujságíró (hacsak véletlenül nem német nagykövetről van szó) csak nagy ravaszságokkal kerül a közelébe. És harapófogóval kell belőle kiszednie minden szót. De jöjjön csak egy formás kisasz-

szony. Bársonyos székbe ültetik. Diktálnak neki. A tudós maga csinálja meg számára a felolvasás kivonatát. A politikus maga kérdez és maga felel. Az író átadja az egész novelláját. A színész eljátszsa neki a legnehezebb szerepét.

Mindenki a kezére jár, mindenki segíti a munkájában, mindenki kedveskedik neki.

Hát még a redakcióban. Ott van csak jó dolga a kisasszonynak. Próbálná csak meg valaki felolvasni az írását, olyasvalaki, aki nem szoknyában jár. Bunkós bottal vernék agyon. A kisasszonykát azonban meghallgatják. Sőt belekorrigálnak. Ötleteket szállítanak neki és fordulatokat. És tartogatnak a számára jó finom témákat.

Az ujságíró-kisasszony jóformán megnemesít egy egész nagy mosdatlan száju redakciót. Nem is jó látni ezeket a kócos fiukat, mikor úgy magukban vannak. Ezek minden szabadságot kivesznek, ami csak kivehető. Füstölnek, köpködnek, ingujjra vetkőződnek, s az íróasztalon alusszák ki az előző éjszaka dorbézolódásait.

De csak kerüljön a redakcióba egy ujságíró-kisasszony. Egyszerre divattá lesz a tiszta gallér, a selyemnyakkendő és a rózsa a gomblyukban. Lakktopánkát huznak a gyerekek és olyan finoman beszélnek, hogy fürtelem hallgatni. Egy csunya szó sem kerül ki ezekből a gyerekekből.

Még elszólások sincsenek. Olyan finom lesz az egész redakció, mint a pesti művelt társalgó.

Mégis, hiába, — nehezen tudom kimondani, de kimondom — egy hibájuk van az ujságíró-kisasszonyoknak. Egy nagy hibájuk. Nem mint kisasszonyoknak, viláért se, hanem mint ujságíróknak. Nem tudnak írni.

A női lélek finomsága az oka, hogy az asszony nem tud ujságot írni. Az asszony egyáltalában nem tud tömegnek, a nagy általánosságnak alkotni és teremteni.

Az asszonyból kifogynak a gondolatok, kivész az inspiráció, amikor a tömeggel áll szemben.

Vagy rosszul van megteremtve a nő, vagy nagyon is jól, de én azt hiszem, hogy az asszony csak akkor tud igazán szépet, igazán nagyot, igazán értékeset teremteni, ha csak egyetlen embernek ír. És a legszébb gondolatait és érzéseit az asszony le se írja. Csak a fülébe sugja valakinek.

Huszonnyolcadik óra.

Egy és más az ugynevezett szakiróról.

Az újságírásnak nagyon érdekes hajtása a szakiró. Ha hasonlatot keresek rá, nagyon könnyű szerrel találok. Például itt van az orvostudomány. Annak is van egy csomó mellékajtása, ami idegen kezekbe került. Ilyen a foghuzás, a szeplőirtás, a tyukszemvágás, a borotválás, a mani- és pedicureözés, a gimnasztika, a massage. Ha szigorúan vesszük, ezek mind orvosi beavatkozások. De mivel nem vesszük szigorúan, hát szaktudomány lett belőlük. Illetőleg olyan szakma, amihez nem kell tudomány.

És a szakiró? A szakiró rendszeren se nem szakember, se nem író. Ami természetes is. Az igazi, verbeli újságírónak nincsenek speciális szakmái. Ő épp úgy politikus, mint társadalmi tudós, műkritikus csak úgy, mint újdondász. Az igazi szakember pedig nem rohan min-

den aprósággal végig a redakciókon, hogy leadja az ő szaktudását.

Ez nem jelenti azt, hogy az újságíró ne lehessen valami külön szakszerű dolgokban kész tudós, és nem jelenti azt se, hogy a szaktudós ne írhasson hébe-hóba az újságokba. Nem is ezekre gondolok én, amikor a szakírókról beszélek, s nem is ezek azok, akik magukat különös előszeretettel szakiróknak nevezik.

A közönségesen szakirónak nevezett egyéniség két-féle módon keletkezik. Például valaki állandóan szállítja a lapoknak a heti jelentéseket a zsiradékok árhullámmzásáról, vagy a hüvelyes veteményekről, olyan tekintetben, hogy azok szilárd vagy lanya irányzatot követnek-e. Már most az ilyen ember, aki soha egyebet nem ír a lapokba, mint legfeljebb azt, hogy »szilvaiz pang«, mégse nevezheti magát költőnek vagy műtésznek. Azonban irodalmi ambícióról sehogyse akar lemondani. Hát röviden szakiró lesz.

A másik fajta az, amely kijárja magának, hogy csakugyan a saját mestersége dolgainak pertraktálására rovatot nyisson egyik vagy másik lap. Ilyen rovat sokféle lehet, szinte félelem végiggondolni. De az emberek, akik csinálják, egyfélék. Mind olyan, aki a saját érdekeinek, saját törekvéseinek keres egy kis váracskát a sajtóban. Ezek írják a szakcikkeket mázsaszámra, amikből rendszeren öt-tíz sor napvilágot is lát, de mint egy szegény zszurnaliszta véres verejtékes munkája. Mert a szakiró kolumnából rendszeren csak egy kisujjnyi kivonat kerül a publikum elé, s azzal a szegény firkásznak, aki csinálja, több baja, gondja, vesződése és kinja van, mintha ő írna egy három oldalas cikket.

Istenem, hány kitűnő szakirót tudnék felsorolni, akiknek még soha egy sora nem jelent meg úgy a lapokban, ahogy megírta. Hanem nekiültetnek szegény, apró

zsurnalisztákat, akik az értelmetlen galimatiaszból kihá-
lásztaák a magot, akik lapoztak lexikonokban, olvastak
könyveket, a formáikat, a tudásukat, a judiciumukat köl-
csönadták a szakírónak, s végül teremtettek egy »szak-
cikket«, amelynek egy betűje se volt azonos a szakíró
művével. És a szakíróból lett kitűnő, ünnepest férfiú,
országos tekintély, egyikből-másikból miniszter is és ál-
lamtitkár (igenis, miniszter és államtitkár), amíg a kis
ujságírócska még mindig körmölő kis ujságírócska, aki
évtizedek után is még mindig azzal foglalkozik, hogy
különféle szakírókból országos tekintélyeket, ünnepest fér-
fiakat, államtitkárokat és minisztereket gyurogat.

Az álhírlapíró igen veszedelmes fattyuhajtása a
sajtónak. A szakíró többnyire még veszedelmesebb. Azért
veszedelmesebb, mert néhanapján ír is.

Huszonkilencedik óra.

Az álhírlapíró.

Már talán idején lesz, hogy az ujságíróimat ki-
viszem az életbe. A redakció műhely-szobáiból ki a
világ forgatagába. Hogy lássa mindenki, milyen az uj-
ságíró a társaságban, az emberek közt, a nyilvános
szereplésben, s igazi munkája közben, amikor gyűjti az
anyagot, felszívja az impressziókat, s a szeme kamarái-
ban megrögzíti a maga pillanatfölvételeit. Ez talán nem
fölösleges munka. Mert az ujságírót csak az ösmeri meg
igazán, aki a külső világban is figyelmesen nézi. Mint

ahogy még nem tökéletes méhész, aki a köpü belső életét ösmeri, de nem tudja, hogy mit csinál a méhike, amikor szerteröpül és himpor és harmat és méz után jár.

A külső életben ha keresem a hirlapírót, az első, aki utamat keresztezi: az álhirlapíró. Ami nem csoda. Mert álhirlapíró legalább tizszer annyi szaladgál a világon, mint igazi ujságcsináló.

Tessék csak elképzelni, milyen sok mesterség van a világon, amit az emberek ugy első szóra röstelnek bevallani. Akinek ilyenféle foglalkozása van, az röviden hirlapírónak mondja magát. S nemkülönben az is, akinek semmiféle foglalkozása sincsen. Az eo ipso hirlapíró.

Ami természetes is. A legtöbb mesterséggel ugyanis diploma jár, vagy iparendély, vagy hatósági vizsga, vagy kinevező-okirat. Szóval olyasvalami, a mire azt mondhatják az emberek, hogy lássuk. Az ujságírótól senkise követelhet dokumentumot. S aki mégis kér, annak az álhirlapíró készségesen szolgál vele. Hogy ezt a cikket írta, vagy amazt. Teheti, mert hisz a cikkek nagyobbára névtelenül jelennek meg. Vagy valami álnév van alattuk legfeljebb. Ilyenkor aztán az álhirlapíró az álnevet is elveszi. Hogy ő szokott Cras, Quintus, Aegrotus, Idem, Scarron név alatt írni.

— No igen, — teszi hozzá szerényen — az efféle apróbb, igénytelen dolgok alá csak nem teszem oda a teljes nevemet.

Magammal is megesett már, hogy társaságban találkoztam önmagammal. Illetőleg egy rokonszenves fiatal urral, aki mint a »Vulpes« alírásu mókák írója szerepelt. Egy másodpercig arra gondoltam, hogy én most ezt a legényt leleplezem. De aztán meggondoltam.

Ugyan minek? Ha már szegény fiu magára vette ezt a hálátlan mesterséget, minek rontsam el a mulatóságát?

Később aztán kisült, hogy nagyon okosan tettem. A fiu olyan szépen tudott vidám történeteket, pikáns anekdotákat, apró versikéket elmondani, hogy bizonyosan engem, a száraz, szomorú, szóvalan embert löktek volna ki a társaságból, mint szélhámos álhirlapírót.

Egyébként mondhatom, hogy az ilyenféle álhirlapírók még az ártalmatlan teremtések közül valók. Nekik semmi gonosz szándékuk nincsen; legfeljebb néhány fiatal leánynak, vagy naivabb asszonykának a kegyeit nyelik meg valamivel könnyebben és gyorsabban. S ott többnyire jobban megállják a helyüket, mintha igazi írók volnának. Ezekre a legényekre nem szabad nagyon haragudni; sőt bizonyos tekintetben hálásak is lehetünk nekik.

Amde van egy másik fajta álhirlapíró, amely egyenesen szélhámos. Ezek nem szorultak idegen nevekre, mert többnyire jobbhangzású nevük van, mint akárhány kitűnő hirlapírónak. Közük is van néha egyik-másik laphoz, sőt a legtöbb készségesen ki is adja cikküket, amelyet busásan honorálnak is. A sokszor nagyságos, méltóságos és kegyelmes cikkíró urak legalább ötször annyit kapnak a dicsőségen kívül is a cikkükért, mint amennyit ők fizetnek egy szegény tollforgató embernek, hogy megírja helyettük. Ezek az urak ünneptetik magukat az írásaikért, bankettet csináltatnak a kaszinóikban, kijárnak egy-egy ordót, vagy udvari tanácsosságot; esetleg képviselők lesznek és államtitkárok, főpolgármesterek vagy miniszterek és későbbi beszédeiket (ezeket is más írja helyettük) rendesen azzal kezdik, hogy:

— A hírlapírói pálya rögös mezeiről emelt a munka mai pozíciómba.

Ezek az igazi álhírlapírók és nem azok az apró, kis könyvügygönkök, vagy garasos szélhámosok, akik néhány hatosért, vagy egy-két potya színházi jegyért illetéktelenül magukra veszik a hírlapíró nem éppen ragyogó köntösét.

Mindegy no. Én csak valami ismertető-jelet akarok adni, aminek a segítségével némi biztossággal meg lehet különböztetni az igazi hírlapírót az álhírlapírótól. S ez nagyon egyszerű. Ha valaki azt mondja neked, hogy ő detektív, vagy hírlapíró, akkor sohase hidd el. És minél többször emlegeti az ipse, hogy ő hírlapíró, annál kevésbbé az.

Harmincadik óra.

Bankett, utca, társaság.

Ha már a mindennapi életbe is kikisérjük az ujságírót, nézzük meg ott is, ahol igen gyakran megfordul: a banketteken. Sehol a világon annyit nem ünnepeznek és nem banketteznek, mint a mi szép hazánkban és ezeken az ünnepléseken mindenkinél fontosabb, kellemesebb és keresettebb az ujságíró. Külön deputációk járnak akárhányszor a szerkesztőségekben, hogy valahogy el ne felejtessenek estére tudósítót küldeni az ünneplésre. Mert ha az ünnepelet véletlenül elmarad a diszlakomáról, az sokkal kisebb baj, mintha a tudósító elmarad. Kitűnő férfiu nélkül még lehet valahogy ünnepelet, de ujságíró nélkül nem.

Ezért van, hogy jóformán minden téli estén két-három bankett-jegygyel járja be a segédszerkesztő a szobákat:

— Fiuk! Ki akar ma este ünnepileg vacsorázni?

A fiuk között akárhány akad, aki ilyenkor délután még nem tudja, hogy hol, mikor és miből fog vacsorázni. De bankettre még se vágyódik egy se. Önkéntes jelentkező tehát nem akad senki. Pedig ha azt kérdeznék a fiuktól, hogy ki akar Blériot-repülőgépen fölszállni, hajbakapnának az elsőségen.

A szerkesztő azonban mindent tud és a többek közt azt is tudja, hogy kinek van a legtöbb előlege. Akkor bizonyosan annak van a legkevesebb pénze. Tehát ezt hivatalból kirendeli.

— Te fogsz elmenni!

A szegény fiu aztán el is megy. És muszájból eszik tokot tartárral és vesepecsenyét burgonya-pürével. Néha háromszor egy héten, néha többször is.

A lakomán az ujságíró egy sarokba huzódik, a nyakába szegi a fejét és vár. Nem sokáig kell várnia. Sorra felkeresik a tekintetes, nagyságos és méltóságos urak és paroláznak vele. És megmondják a nevüket.

Más embernek a pesti urak így szoktak bemutatkozni:

— Mnnnn... vagyok.

Az ujságírónak nem. Annak így mutatkoznak be:

— Verebélyi doktor Mángocs Péter műszaki tanácsos, a Ferenc József-rend lovagja.

És nem hagyják enni, nem engedik figyelni; folyton sugdosnak a fülébe:

— Hallotta közbeszólásomat? Ugy-e, jó volt? Remélem, benne lesz a lapban.

— Kérem, ha csak lehet, közölje az egész beszédemet.

— Nem jöhetne velem egy pillanatra? Be szeretném mutatni a nőmnek.

— Az ünnepelt kíván önnel beszélni. Jöjjön gyorsan.

Szegény ujságíró boldog, ha étlen-szomjan, fáradtan és agyonzaklatva menekülhet a lakomáról.

Ki az utcára. Ott legalább friss levegő van.

Az ember azt hinné, hogy az ujságíró az utcán csupa szem és fül. Hogy jobbra néz, balra néz és mindenütt keres témát, eseményt, impressziót.

Ellenkezőleg. Felhajtja a gallérját és rohan — és se lát, se hall. Kerüli az ismerősöket és kerüli a sokadalmat. Mert az ismerős mind megállítja és mind akar tőle valamit. Az egyik azt szeretné, hogy törölje ki az árverési hirdetések közül; a másik azt szeretné, hogy írja bele valamelyik temetés, vagy lakodalom jelentései közé. A képviselő mond neki valami politikai hírt, amiről szeretné, ha igaz volna; az író reklámot kér legközelebb irandó háromfelvonásos bohózatja számára. A színházi direktornak panasza van, hogy a reklámjait nagyon megrövidítik; a primadonna meghívja legközelebbi fellépésére, amelyről nem tud méltóan senki más irni, csak ő.

Ezért van az, hogy ujságíró csakis olyankor jár gyalog az utcán, amikor nincs pénze kocsira.

A sokadalmakat pedig kerüli, mint a macska a forró kását. Sehol a világon nem lehet olyan könnyen csődületet előidézni, mint Pesten. Ha valaki megáll az Andrassy-uton és hármat prüszsent, már készen van a csődület. Ezer ember fogja körül; mindenfajta ember, csak éppen ujságíró nem. Az ujságíró szalad az utcai

bonyodalmak elől. Megírni egy elgázolást, összeesést, bicskázást, — azt még tudja, de végignézni nem.

Hasonló okból menekül minden társaságból. A társaságok, amelyek ujságírókat hívnak maguk közé, mindig akarnak valamit az ujságírótól.

Igy lett aztán lassankint a társaságbeli ujságíróból olyanféle teremtmény, mint a sündisznó. Összehuzódik, gömböccé gabalyodik; nem mozdul, nem szól, csak a tüskéi, illetőleg a tollai merednek az ég felé. Önök azt hiszik talán, hogy a sündisznók azért meresztik ki tüskéiket, mert szurni akarnak velük. Pedig nem úgy van. A sündisznó azért meresztí ki a tüskéit, hogy ne harapjanak beléje.

Harmincegyedik óra.

Az ujságíró otthon.

Furcsa. Nemrégiben egy pap darabját adták a színházban, s ennek a színműnek az volt a célja, vagy legalább az iránya, hogy a papi nőtlenséget szüntessék meg. S most leül egy öreg ujságíró, s arról kezd beszélni, hogy milyen jó volna az ujságírók cölibátusát elrendelni.

A papnak az ő darabjával (ha a darab esetleg rossz is volt) igen sok tekintetben nagy igazsága van. A pap jóformán férjnek született, de mindenesetre annak nevelt ember. Szelid, istenfélő, józan életű, jó erkölcsű és jólelkű ember. Otthonülő, nem káromkodik, kerüli a per-patvart, a béke és nyugalom az ideálja. Mintha az Isten is férjnek teremtette volna.

Hát az ujságíró vajjon miféle szerzet? Marakodó a természeténél és a mesterségénél fogva. Cinikus és kegyetlen, mert ezekre a gonosz tulajdonságokra kényszeríti a foglalkozása, s minderre tanítja a sok gonoszság és hitványság, amit meztelenül maga előtt lát. A nehéz, kemény, izgató munka, amit napról-napra végez, rászoritja, hogy léha szórakozásokat keressen.

Igy hát minden atómja egy-egy anti-férj.

De van sok egyéb is. Rendesen éjszaka dolgozik, nappal alszik. Tehát rossz férj. Mivel kifelé kell csillogtatnia a jókedvét és szellemét, otthon unalmas és kedvetlen. Tehát megint rossz férj. S mivel léha és könnyelmű, soha sincsen pénze. Megint csak igen-igen rossz férj.

A mestersége függetlenséget, bátorságot és hajthatatlan igazságszeretetet követel. Hát lehet-e az jó férj, aki függetlennek érzi magát, bátor és szókimondó és szereti az igazságot? Vagy lehet-e jó ujságíró, aki jó férj? Hiszen ő a családja kedvéért nem mer döntő pillanatokban a sarkára állani, nem meri az állását, a kenyerét, a jövőjét holmi bolond elvekért kockára tenni, nem mer jó ujságíró lenni, hogy annál jobb férj és családapa lehessen.

Szeretném az ujságíró cölibátusát kimondatni. Vagy legalább kaucióhoz kötni a házasságát. Hogy ne legyen örökös gondja a családja kenyere miatt. Hogy egyesíthesse magában a jó ujságírót a jó csakádapával. És hogy ne kellessék az egész sajtónak trafikjogért szaladgálni, valahányszor egy-egy nevesebb ujságíró behunyja a szemét.

És különös. Aki családos ujságíró van, majdnem valamiennyi (tisztelet a kivételnek) példás családapa, kitűnő férj, irigylésre méltó otthon gazdája. Az ujságíró szebben lakik, jobban tartja a családját, pompásabban járhatja a feleségét, mint bármilyen más hasonló keresetű ember.

Hogy miből győzi? Munkából. A családos ujságíró délutántól hajnalig a redakciójában ül és dolgozik kö-römszakadtáig. És ha kevés a keresete (vagy mondjuk inkább nagy a felesége ruhakontója), akkor még regényt vagy szindarabot fordít, verseket ír, novel-lákat gyárt, felolvasásokat tart, könyveket csinál, — vagy ami a leghálásabb ujságírói feladat, analfabéta kegyel-mes urak helyett készít cikkeket, felolvasásokat, parla-menti beszédeket.

Hogy miképp győzi egy ember ezt a temérdek mun-kát, az csuda. De hát a férji állapot még nagyobb csu-dákat is szokott létrehozni.

Fine finále, az ujságíró mégis csak elsőrendű férj lesz és családapa. Csak egy nagy hibája van (s talán ez a hiba a legnagyobb erény a családi életben): ritkán van otthon. Majdnem soha. A feleségével színház után szokott találkozni, amikor ott várja önagyságát a kapuban. A gyerekeit meg többnyire csak sátoros ünnepeken látja, amikor egy nap nem jelenik meg ujság.

Igy aztán érthető az az ujságírói adoma (amely egyébként nem is adoma, hanem sokszorosan megtör-tént tény), hogy az ujságíró fia egy szép napon meg-kérdezi az édesanyjától:

— Anyuskám édes! Ki az az utálatos bácsi, aki minden vasárnap nálunk szokott ebédelni, s ebéd után sorra megveri a gyerekeket?

Harminckettedik óra.

Hivatottak és választottak.

Önkéntelen az ember mindenre születik. Nyilván a hirlapírásra is. Én legalább azt hiszem, hogy az igazi ujságíró-vér már a csecsemőkorban elárulja magát. Az a pólyásgyerek, aki úgy megy bele az életbe, hogy udvarol a dajkájának, paskolja és simogatja apró tenyegeivel, ujságírónak született. Ennek a kis huncutnak már is az a célja, hogy minél többet vegyen ki a dajkájából. Később se tesz egyebet, mint hogy legyezi az emberek hiúságát, hogy minél közelebb férközzék a belső tartalmukhoz.

Az ugynevezett született ujságíró még jóformán írni se tud, s máris ujságot ír. Lapot is szerkeszt a diák-társai számára, s abban aztán mindenkit megtréfál, ki-figuráz, kiszervekelt. A tanítóiról is ír gyermekverset, vagy szigorú förmedvényeket, de máris olyan formában, annyi kedvességgel és ötlettel, hogy még a kitréfált tanerő se tud megharagudni érte.

Az efféle vérbeli ujságíró nem tudja megállani, hogy akármiféle különösebb eseményt lát, hall vagy tapasztal, le ne üljön megírni és beküldeni a lapjának. Az ilyen ember az ötleteit, az adomáit, az eseményekre való megjegyzéseit is papírra veti, s azon van, hogy lehetőleg eljuttassa valamelyik sajtóorgániumhoz.

Nem mondom én, hogy az ilyen emberből mindig és mindenesetre ujságíró lesz idővel. Bizony meglehet, hogy sokkal okosabb és jövedelmezőbb mesterségre adja a fejét, vagy utóbb végképp lemálik róla a kiszervekeltési hajlandóság.

Csakhogy mégis ujságíró az én szememben az ilyen ember. Sokkal inkább ujságíró, mint akárhány más, aki

ujsnál van alkalmazásban, nagy tekintélyt élvez, mint a sajtó egyik kitűnő munkása, s igazgatósági tagja egyik vagy másik írói egyesületnek.

Hiába, az ujságírásban is a kinevezési rendszer divatos. Akinek pénze van, hogy lapot csináljon, s lapja van, hogy ujságírókat csináljon, az egyszerűen kinevezheti ujságírónak, akit csak akar. Szerződteti, fizetést ad vagy legalább ígér neki, odaülteti egy íróasztalhoz, s javítja vagy javítatlanul kinyomatja, amit leír. S akkor az ipse ujságíró, esetleg tekintélyes, nevezetes ujságíró. Szóval hamarabb lett ujságíró, mint ahogy megtanult írni és sejtelve lett volna róla, hogy mi az ujság.

Olyasvalami ez, mint például a Tóth János államtitkársága. Kinevezték, beleültették a megfelelő székbe, s akkor minden ember köteles róla elismerni, hogy ő államtitkár, mint ahogy jaj lett volna annak, aki a Caligula lovát nem tiszteli konzulnak.

Istenem, miféle szerkesztők akadnak erre mifelénk Magyarországon, és milyen főszerkesztők és lapkiadó-vállalatok! S már most ezek a senkik (mostanában Niemandoknak hívják őket) nemcsak hogy maguk grasszálnak és uralkodnak, de még kényük és kedvük szerint élnek az ő kinevezési jogukkal is, s teremtenek ujságírókat, akiket mindenki köteles respektálni és elismerni, kollégának tekinteni és a közvélemény irányítója gyanánt tisztelni.

Az egyiknek van valami rokona, akit sehová se tud benyomni, megteszi munkatársnak. A másiknak egy képviselő barátja van, aki sehogyse tud érvényesülni, kinevezi főmunkatársnak és lapvezérnek. A harmadik a hirdetési ügynökét nevezi ki szerkesztőnek, hogy könnyebben hozzáférhessen az emberekhez, a negyedik pénzért árulja a hirlapírói kinevezést, mert ez is csak üzlet az ő szemében.

A jó Isten tudja, hogy lehetne ezeken a dolgokon segíteni. Diplomával-e, vagy igazi ujságíróiskolával, vagy valami kamarafélével, vagy pedig azzal, hogy a közönség izlését fejlesztjük és nemesítjük. Mindenesetre jó volna valamiképp belemarkolni a kérdésbe, mert különben csakugyan megujhodik a bibliai mondás:

— Kevesek a hivatottak, sokak a választottak.

Harmincharmadik óra.

Az ujságíró halála.

Hiába huzom-halasztom, valamikor el kell érni az utolsó stációra, — az ujságíró is meghal egyszer. És meghal többnyire hamarabb, mint ahogy elérkeznék az ideje. Aki öreg ujságírót ismerek, jóformán mind idejében otthagya a mesterséget, s beült valami nagy hivatalba vagy kitüntető méltóságba. Aki megmarad ujságírónak végig, szinte valamennyi elment, még mielőtt egészen fehér lett volna a haja.

Hiszen az félig-meddig rendjén is van, hogy az ujságíró nem lesz egészen öreg ember. Gyorsan él és sokat, benne van minden izgalomban és lázban, végigéli a mások bajait és gyötrelmeit. Azt mondhatnám, hogy az ujságíró az emberiség medecína-kóstolója. Amit csak gyártanak, főznek, kavarnak gyógyítószeret és mérgeket a tömegnek, előbb az ujságok embereivel kóstoltatják végig. Nem csoda, ha egyik-másik kóktum megárt az idegeinek és az egészségének.

Az ujságíró mérgeződik, szenved, gyötrődik, jajgat, sir, panaszodik, kesereg, dühöng mások helyett, s mivel

minden idegével belefekszik a mások gyötrelmeibe, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy már nem megy tovább. Olyankor aztán lefekszik és meghal. Minek is éljen tovább, amikor a maga bajaitól nem fájnak már a mások bajai?

És meghal, többnyire elhagyatottan és elfelejtetten.

Ez az elfeledett állapot szomorú, de hiába, nem lehet tenni róla. Aki már úgy kezdi és úgy folytatja az életét, hogy ne ismerjék, várhat-e az egyebet, minthogy ismeretlenül mulik is el?

Az ujságíró munkássága Tiszavirág. Egy napra való. Reggeltől él estig, vagy még annyi ideig se. Azután vége örökre. Ha más nem is, ő maga gondoskodik róla, hogy holnap egy újabb alkotása agyonverje a mait.

A névtelenségnek, amivel az ujságíró dolgozik, igen nagy értéke van. A legtöbbször sulyt kap a szó, amely gazdátlanul hangzik el. Amikor végigolvas a nagyközönség egy okos, értelmes, formás és igaz írást, akkor hisz benne, meggyőződést merít belőle, magáévá teszi az ideákat. De ha már név van az írás alatt (hacsak nem valami igen nagy, igen sulyos név), akkor fele annyit se ér az írás. Talán el se olvasom a Kohn Jakab cikkét, ha tudom, hogy a Kohn Jakab írta. És aki el is olvassa, az is huzódozik tőle, hogy a maga meggyőződését hirtelen a Kohn Jakabé után formálja.

Amde a névtelenség, amely a munkának értéket ad, értéktelenné teszi a szerzőjét. Így aztán meghalhatnak az ujságírás elsői és legderekabbjai, senkise tudja, hogy voltak valakik és voltak valamik.

De a kollégák? A kollégák csak tudják, hogy mit ért, mennyit tudott, mi mindent alkotott az elköltözött?

Nem. Ők se tudják mindig. És ha tudják is, hát mi van azon? A régiek is így mentek el, az ujak is így fognak elmenni. Neki is jó, ami a többinek jó volt.

És hiába is volna a nagy hühó és temetkezési pompa. A szép temetés csak a nyilvánosan szereplő, a fórumon tolongó emberek privilégiuma. Egy cirkuszlovasnak vagy egy ügyes zsokénak inkább kijár a pompás temetés, mint a világ legelső ujságírójának. Amazt mindenki látta és ismeri, emezt senkise látta és senkise ismeri.

Kitűznek érte egy-két fekete lobogót, s onnan kívülről temetik a halottas házból. A fiuk, akik megmaradtak, egy-két percig beszélnek róla a feketekávé mellett, meg is sajnálják szegényt, egy-egy könyvet is törölnek ki a szemökből, azután leülnek alsózni.

Ebéd után elvégre mégis csak alsózni kell, ha egyik partiból hiányzik is a negyedik.

És amikor hármát üt az óra, bemondanak három mestert.

— El kell menni szegény barátunk temetésére.

Egy félóra mulva megvan az egész. Egy-két beszédet mondanak (szép beszédet, szebbet, mint a polgári temetéseken), aztán sietnek vissza a fiuk. A táblákat el se vitték az asztalokról.

— Ki oszt?

Megy tovább minden. Az alsós is és a lapszerkesztés.

Benn a füstös redakcióban már más valaki ül estére az árván maradt asztal mellett. Valami új ember, aki bemutatkozik sorra a régi uraknak, aztán körmöl, körmöl nappal és éjjel, kesergi a mások baját, felsír a világ fájdalmain és várja, várja, amíg az ő tiszteletére is bemondják a három mestert.

Mert amikor három mestert mondanak az ujságírók klubjában, olyankor mindég meghalt egy névtelen ujságíró.

TARTALOM

Első óra, amelyben arról lesz szó, kik vétetnek fel az ujságíró-iskolába, s miért alapítódott ez az intézet	5
Második óra, amelyben arról lesz szó, hogyan kell az ujságírói pályát megkezdeni --- --- --- --- ---	8
Harmadik óra, amelyben arról lesz szó, hogyan lehet az ujságírói pályán sokra vinni --- --- --- --- ---	11
Negyedik óra, amelynek tárgya az ugynevezett ujságírói egyéniség --- --- --- --- ---	14
Ötödik óra, amelyben arról lesz szó, hogy miféle, emberileg jó tulajdonságokat és hajlamokat kell az ujságíró lelkéből kiirtani --- --- --- --- ---	17
Hatodik óra, amelyben arról mondatik el egy és más, hogyan lesz az ujságíró, illetőleg mikép juthat be egy új ember egy régi laphoz --- --- --- --- ---	21
Hetedik óra, amelyben szó lesz az igazságról, mint olyanról, és a meggyőződésről, mint amolyanról ---	24
Nyolcadik óra. Ebben elmondódik az igazság az igazságról --- --- --- --- ---	27
Kilencedik óra, amelyben szó lesz a morálról. Mindenféle moráliákról egy füst alatt. Még politikai morálról is. De legfőképpen az ujságírói morálról --- ---	31
Tizedik óra. Ebben elmondatik egy és más tudnivaló a cimekről --- --- --- --- ---	33
Tizenegyedik óra. Ebben szó lesz a cikkek aláírásáról	37
Tizenkettedik óra. Valami a vezércikkről --- --- --- ---	40
Tizenharmadik óra. A színházi kritikáról, mint a műtészet egyik rendkívül fontos részéről --- --- --- ---	42
Tizennegyedik óra. A riportról és a riporterekről --- ---	45
Tizenötödik óra. Ebben szó lesz a kopertás emberről, akit úgy is lehetne nevezni, hogy «a nagy visszaemlékező» --- --- --- --- ---	48
Tizenhatodik óra. Az adomás emberről --- --- --- --- ---	51
Tizenhetedik óra. A szomorú emberről --- --- --- --- ---	54

Tizennyolcadik óra. A vidám emberről	57
Tizenkilencedik óra. Mégegyszer a humorista	60
Huszedik óra. Ebben bemutatásra kerül egy sokszor megénekelt, ennél fogva meglehetősen közismert alak: a »lapunk barátja«	63
Huszonegyedik óra. Bemutatjuk a báli tudósítót	66
Huszonkettedik óra. A szerkesztői üzenetekről	68
Huszonharmadik óra. A szociológusról	72
Huszonnegyedik óra. A sportemberről	76
Huszonötödik óra. A törvényszéki riporterről	79
Huszonhatodik óra. A beszéltető vagy megszólaltató ujságiróról	82
Huszonhetedik óra. Az ujságíró-kisasszonyról	85
Huszonnyolcadik óra. Egy és más az ugynevezett szakiróról	87
Huszonkilencedik óra. Az álhírlapíró	89
Harmincadik óra. Bankett, utca, társaság	92
Harmincegyedik óra. Az ujságíró otthon	95
Harminckettedik óra. Hivatottak és választottak	98
Harmincharmadik óra. Az ujságíró halála	100

Kálnoki Izidornak

a Modern Könyvtárban megjelent egyéb művei:

Néglábuak és több lábúak (Állatmesék)

204—205. szám

Füst és hamu (Levéltöredékek a dohányról és a dohányzókról) 308—310. szám.

Lagerlöf Zelma: Legenda a karácsonyi rózsáról. (230—231.)	—40
Lakatos László: A francia menyasszony. (243—244.)	—40
Lázár Miklós: Varieté. (401—402.)	—40
Lengyel Géza: A csodatevő könyv. (174.)	—40
Lőrinczy György: Dejanira és más novellák. (189.)	—20
Mann Thomas: A boldogság akarása. (1.)	—40
— Tristan. (168.)	—40
— Kröger Tonio. (316—318.)	—60
Méray-Horváth Károly: Ritta meséi. (421—422.)	—40
Michaelis Karia: A veszedelmes életkor. Egy negyvenéves asszony naplója. (29—30.)	—60
Miklós Jenő: Este. (289—291.)	—60
— A kék budaór. (398—400.)	—60
Nádas Pál: Bágyadt mosolygás. (7.)	—40
Nagy Endre: A póliai győző. (210—211.)	—40
Nagy Lajos: Az asszony, a szeretője meg a férje. (77.)	—40
— Mariaka és János. (298—299.)	—40
Nansen Péter: Mária. A Szerelem könyve. (134—135.)	—60
— Boldog házasság. (141—142.)	—60
Papini Giovanni: Válogatott elbeszélései. (101.)	—40
Pilisi: A kárpáti harcokból. (464—467.)	—80
Prevozt Marcel: Asszonyi dolgokról. (327—328.)	—40
Rado Emánuel: Pesti éták. (414—416.)	—60
Relle Pál: Örök emlékek. (342—345.)	—80
Renard Jules: A smokk. (277—281.)	1.—
Révész Béla: A völgyben. (23.)	—40
— A lárvá mögött. (60.)	—40
Riftok Emma: Négyen a tűz körül. (69.)	—40
Salom Asch: Föld. (Történet Orosz-Lengyelországból.) (456.)	—20
Schnitzler Arthur: Kódós lelkek. (156—157.)	—60
— A pástorfurulya. (192—193.)	—40
Sinclair Upton: Az elitét. (311—313.)	—60
— Az iparbáró. Egy amerikai milliomas életének története. (441—443.)	—60
Stendhal: San Francesco a Ripa. Vannina Vannini. A láda és a kisérlet. (232—234.)	—60
Strindberg Ágost: A Jarl. (368—369.)	—40
Szederkényi Anna: A csodálatos sziget. (190—191.)	—60
Szilágyi Géza: Ez Pest! (287—288.)	—40
— A háború mellől. (454—455.)	—40
Szini Gyula: Stúdiók. (6.)	—40
— Vándortáska. (8.)	—40
— Napoleon szerelmei. (396—397.)	—40
Szomorj Emil: Komédia. (184—186.)	—60
— Sárosgy. municiót! (457—459.)	—60
— Havasi gyopár. (468—470.)	—60
Tharaud Jérôme és Jean: Dingley, a híres-neves i.ó. (Regény.) Fehér Sándor fordítása. (477—480)	—80
Tolstoj Leo gróf: A Kreutzer-sonáta. (79—81.)	—80
Ujhelyi Nándor: Arisztokratizmus. (351—352.)	—40
Voss Richard: A molaravölgyi Adónisz. (319—320.)	—40
Wassermann Jakob: Nagy Sándor Babylonban. (206—209.)	—80
Wells G. H.: Tengerkisasszony. (324—326.)	—60
Wied Gustav: Circus mundi. (68.)	—40

3. Szövegek:

Balázs Béla: Az utolsó nap. (A szerző arcképevel.) (321—323.)	—60
Bernstein Henri: A titok. (329—332.)	—80
— Utánami!... (56—57.)	—60
Biró Lajos: Kis drámák. (13.)	—40
— A háború. (222—224.)	—60
Burkhard Max: Clo méltósága. (180.)	—20
Galderson: Urnó és komorna. (161—163.)	—60
Capus Alfréd: A nyilsebzezte madár. (113—115.)	—80
Csokonai Vitéz Mihály: A' özvegy Karonyóné. Gerson du Malheureux. (26.)	—40
Földes Imre: Nincs tovább! (129—131.)	—80
France Anatole: Történet egy szerencsés emberről, aki néma asszonyt vett feleségül. — Egyéb novellák. (160.)	—40
— Crainquebille. (178—179.)	—40
Garvay Andor: Becstelen. (11—12.)	—60
— A pénz. Egy szoba-konyha. (27—28.)	—60
— Vízók. (232.)	—20
— Bent az erdőben. (253—255.)	—60
Győri Ernő: Aldott legyél te. (296—297.)	—40
Hartleben Otto Erich: A Lori. (55.)	—40
— Farsanghétfő. (217—220.)	—80
Hauptmann Gerhart: Elga. (93.)	—40
— Es Pippa táncoll (Mese az üvegtárol.) (212—214.)	—60
Hegedűs Sándor Ifj.: A kalandor. (136—137.)	—60
Heijermans Herman: Ahasvér. (55.)	—40
Hofmannsthal Hugo von: A balga és a halál. (181.)	—20
— Tizian halála. Erkély-jelenet. (432—433.)	—40
Horváth Akos: Pompeji utolsó éje. (35.)	—40
Ibsen Henrik: Rosmersholm. (24—25.)	—60
— Hedda Gabler. (153—155.)	—80
— Kis Eryolf. (194—196.)	—60
— A trónkövetelő. (237—242.)	1.20
Kapos Andor: A tanító. (35.)	—40
Karinthy—Emőd: A vándor katona. Dnapesti történet. (439—440.)	—40
Lenkei Henrik és Szilágyi Géza: Májusi fagy. (61—62.)	—60

Maeterlinck Maurice: Szent Antal esodása. (21.)	—40	Bing Ede J.: A cserkészzet utmutatója. (301—307.)	—60
— Aglavaine és Sólvetta. (98—99.)	—60	Boutroux Emile: A természettörvény fogalma a jelenkor tudományában és filozófiájában. (268—271.)	—30
Németh Andor: Veronika tükre. (Legenda.) (266—267.)	—40	Décsi Imre dr.: A nagyságos asszony idegei. (Kézikönyv ideges pestiek és más mindenki számára.) (407—410.)	—30
Owen Harold és Vernon H. M.: A mandarin. (384—386.)	—60	Endrei Gerzson dr.: Szemelvények a Koránból. (462—463.)	—40
Pakots József: Egy karriér története. (403—406.)	—30	Erasmus Rotterdami: A balgaság dícsérete. (Erasmus arcképével.) (363—367.)	1.—
Pathelin mester. (Bohózat a XV. századból.) Szerzője ismeretlen. (152.)	—40	Goldzieher Ignác dr.: Az iszlám újabb alakulásai. (151.)	—40
Rice Alice Megan: A bagdadi völgeány. (66—67.)	—60	Haraszi Gyula dr.: Arany János. (123—125.)	—80
Schnitzler Arthur: Mici grófnő. (34.)	—40	— Madách Imre. (128.)	—40
— Anatol. (47—48.)	—60	Harnack Adolf: A természetesség. (Ideáljai és története.) (53.)	—40
— Eleven gróf. (84.)	—40	Herford C. H.: Shakespeare. (353—355.)	—60
— A préda. (333—35.)	—60	Hildebrand Adolf: A forma problémája a képzőművészetben. (15.)	—40
Shaw Bernard: Blanco Posnet árultatása. (140.)	—40	Hofmannsthal Hugo von: A költő és a ma. Levél. (340—341.)	—40
— A sors ember (138—139)	—60	Kormányzásom története. (Utópia.) (164—166.)	—80
Simándy Lajos: Az örök küdelem. (78.)	—40	Kunfi Zsigmond: A másik út. A gyakorlati szocializmus köréből. (61.)	—40
Strindberg Agost: Számum. (55.)	—40	Lázár Béla dr.: Szinyei-Merse Pál. A pleinair festészet előfutára. Négy műmelléklettel. (248—252.)	1.—
— Pajtások. (102—103.)	—60	Lukács György: Esztétikai kultúra. (201—203.)	—80
— Julia kisasszony. (167.)	—40	Mádsy Andor dr.: A háború és a béke szociológiája. (423—425.)	—60
Szederkényi Anna: A kőfalon túl. (13.)	—40	Méray-Horváth Károly és a magyar politika. (Politika és szociológia.) (71—73.)	—80
Szemere György: A siralomházban. (122.)	—40	Nagy Sándor: Az élet művészetéről. (40.)	—40
Szillágyi Géza és Lenkel Henrik: Májusi fagy. (51—52.)	—60	Neményi Bertalan dr.: A magyar nép állapota és az amerikai kivándorlás. (85—88.)	1.—
Tolstoj Leo gróf: Az élő holttest. (82—83.)	—60	Ostwald Wilhelm: Nagy emberek. (46.)	—40
—	—60	— A tudomány (106.)	—40
Tristan Bernard: Az apacs. (411—413.)	—60	Pikler Gyula dr.: A lelki élet alaptörvényei. Az eszmélet helye a természetben. (Két alapvető tanulmány.) (2.)	—40
Vernon H. M. és Owen Harold: A mandarin. (384—386.)	—60	Schiller Otto: Bevezetés a biológiai esztétikába. (143—149.)	1.60
Vejnovich Ivo gróf: A napraforgó nő. (Egy velencei álom.) (198—200.)	—60	— A szépség lényege és értéke. (387—388.)	—40
Wedekind Frank: Hőstenor. (4.)	—40	Schwarz Gusztáv dr.: Jogi napikérdések. (5.)	—40
4. Zenei művek:			
Csáth Géza: Zeneszerző-portrék. Bach, Beethoven, Haydn, Schumann, Wagner, Chopin, Grieg, Erkel. (74.)	—40	Szabó Ervin dr.: A tőke és a munka harca. (62—64.)	—30
Cserna Andor: Parsifal. Wagner Richard ájtatos ünnepi színjátékának teljes, kimerítő, élvezetes irodalmi és zenei ismertetése. Számos kottaidézettel. (348—350.)	—60	Szillágyi Géza: Könyvek és emberek. (104—105.)	—60
Reinitz Béla: Dalok Ady Endre verseire. Új dalsorozat. E dalszűret olcsósága páratlan a magyar zenei kiadás terén. (31—33.)	—80	Tolstoj Leo gróf: Az életről. (36—39.)	1.—
Romain Rolland: Beethoven élete. Mikos Lajos ford. Ez az első Beethovenről megjelent könyv a magyar irodalomban. (100.)	—40	Varjas Sándor dr.: Az álomról. Freud álomelelete. (256—258.)	—60
Schubert Franz: A szép molnárlány. Dalciklus. Lányi Viktor fordítása. A dallamok kottájával. (481—485.)	1.—	Vér Mátyás: Anatole France. (France arcképével.) (379—380.)	—40
5. Tudományos és ismeretterjesztő művek:			
Bergson Henri: Bevezetés a metafizikába. (9.)	—40		
Biro Lajos: A sajtó. (45.)	—40		

OSZK

Osztály Széchenyi Könyvtár

OSZK

OSZK

OSZK

